

”Hän ei ole mikään Walker”

Reaktiot Jonathan Pollardin vakoiluskandaaliin ja niiden vaikutus USA–Israel–
tiedusteluyhteistyöhön Yhdysvalloissa vuosina 1985–1987

Poliittisen historian
kandidaatintutkielma

Laatija:
Johannes Taipale

25.4.2025

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Poliittinen historia

Tekijä: Johannes Taipale

Otsikko: ”Hän ei ole mikään Walker” Reaktiot Jonathan Pollardin vakoiluskandaaliin ja niiden vaikutus USA–Israel–tiedusteluyhteistyöhön Yhdysvalloissa vuosina 1985–1987

Sivumäärä: 45 sivua

Päivämäärä: 25.4.2025

Yhdysvaltain laivaston tiedustelun analytikko Jonathan Jay Pollard pidätettiin 21. marraskuuta 1985 Israelin suurlähetystön edustalta. Pollard oli pyrkinyt saamaan itselleen ja perheelleen turvapaikan Israelista, mutta Israelin suurlähetystö oli poistanut hänet alueelta, minkä seurauksena FBI-agentit pidättivät hänet suurlähetystön pihasta. Pollard oli vakoillut Israelin puolesta kesästä 1984 saakka. Pidätystä seurasi vuosia kestävä selvittely, joiden aikana suhtautuminen Pollardiin yksilönä sekä Yhdysvaltojen ja Israelin väliseen liittolaissuhteeseen muuttui huomattavasti. Tässä tutkimuksessa tarkastelen, kuinka Pollardin vakoilua seuranneeseen vakoiluskandaaliin reagoitiin Yhdysvaltain mediassa ja hallinnossa. Reaktioiden perusteella analysoin, kuinka skandaali vaikutti Yhdysvaltojen ja Israelin välisen tiedusteluyhteistyön kehitykseen.

Tutkimusmenetelmällisesti toteutan tämän käyttäen diskurssianalyysia irrottaakseni tiedusteluyhteistyön kehitykselle sekä tapauksen kokonaisvaltaiselle selittämiseksi relevantit lausunnot Yhdysvaltojen mediasta ja hallinnosta. Irrotan mediassa esiintyvistä reaktioista relevantteja lausuntoja ja asetan ne Barbie Zelizerin hyvä vakooja paha vakooja -asetelmaan, minkä avulla mallinnan reaktioiden kehityskulkua. Näiden kokonaisuudesta irrotettujen lausuntojen avulla analysoin, miten tapaus vaikutti Yhdysvaltojen ja Israelin välisen tiedusteluyhteistyön kehitykseen Björn Fägerstenin tiedusteluyhteistyön kehitystä käsittelevän teoreettisen mallin mukaan. Analysoin suhteen kehitystä Fägerstenin mallin mukaan enkä todellisen kehityksen perusteella, sillä Israelin ja Yhdysvaltojen väliset tiedusteluasiakirjat ovat edelleen pääasiassa salaisia tältä ajalta.

Hallinnon reaktiot rakentuivat reaali poliittisen kehyksen sisällä, minkä myötä sen kanta pysyi varsin johdonmukaisena. Median reaktiot puolestaan muuttuivat skandaalin edetessä lisätietojen selvitessä ja yleisen mielipiteen muodostuessa. Hallinnon ja median reaktioissa oli huomattavia eroja läpi skandaalin, mitkä heijastavat näiden toimijoiden eri tavoitteita sekä niiden merkittäviä eroja toimijoina. Lisäksi hallinnon julkinen linja oli varsin varovainen ja sovitteleva, kun taas media uskalsi käyttää ajoittain hyvinkin räikeää kieltä reaktioissaan.

Skandaali synnytti merkittäviä negatiivisia paineita tiedusteluyhteistyön kehitystä kohtaan, mitkä vaikuttivat tiedusteluyhteistyön kehitykseen supistavasti. Toisaalta tiedusteluyhteistyötä tuki useat merkittävät tekijät, jotka puolestaan vastustivat yhteistyön supistumista. Pollardin aiheuttaman vakoiluskandaalin vaikutukset olivat huomattavia ja siihen reagoitiin vahvasti. Kuitenkin geopolitiittiset realiteetit sekä maiden välinen vahva suhde vaikuttivat liennyttävästi skandaaliin reagoitiin sekä maiden välisen suhteen kehitykseen vuosina 1985–1987.

Avainsanat: vakoilu, tiedusteluyhteistyö, liittolaissuhde, Jonathan Pollard, Yhdysvallat, Israel, liittolaisten välinen kriisi, mediareaktiot, hallinnon kriisiviestintä

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkielman lähtökohdat	4
1.2	Tutkimuskysymys ja metodit	6
1.3	Tutkimuskirjallisuus ja primääriaineisto	8
2	Vahva liittolaissuhde ja Pollardin petos	12
2.1	Tiivis ja tärkeä liittolaissuhde	12
2.2	Pollardin mutkikas tie vakoojaksi	15
3	Media reagoi ja hallinto harkitsee	20
3.1	Median mielipide muuttuu myönteiseksi	20
3.2	Pettynyt, muttei vihainen hallinto	26
4	Suhteen kestävä kasvusuunta	32
4.1	Suhteen supistuminen sakkaa	32
4.2	Ystävälle ystävällinen, viholliselle vihamielinen	34
5	Johtopäätökset	38
	Lähteet	42

1 Johdanto

1.1 Tutkielman lähtökohdat

Vuotta 1985 varjosti herkän geopoliittisen tilanteen lisäksi useat Yhdysvalloissa paljastuneet merkittävät vakoiluskandaalit. Vuotta 1985 kutsutaan tästä syystä Yhdysvalloissa nimellä vakoojan vuosi. Vuonna 1985 paljastuneet vakoiluskandaalit olivat hyvin laajoja ja niistä ehkä merkittävin oli Walkerin vakoojarinki. John Anthony Walker Jr. aloitti vakoilun Neuvostoliitolle vuonna 1968 työskennellessään viestintäupseerina Norfolkin laivastotukikohdan sukellusveneosaston komentokeskuksessa. Hän myi henkilökohtaisesti kryptografisia salaisuuksia Neuvostoliitolle aina vuoteen 1976 saakka, jolloin hän jäi eläkkeelle. Walkerin vakoilun jatkuvuuden takasi kuitenkin laivaston radiomiehen Jerry Whitworthin rekrytointi vuonna 1975 ja myöhemmin Walkerin veljen sekä oman pojan rekrytointi 1980-luvun alussa. Walkerin vakoilun merkittävyyttä verrattiin Neuvostoliitossa jopa 1940-luvun ydinasevakoiluun, mikä kuvastaa operaation skaalaa ja vakavuutta. Walker ja hänen koko vakoojarinkinsä pidätettiin toukokuussa 1985 lähes kaksikymmentä vuotta kestäneen vakoilun päätteeksi.¹

Myöhemmin samana vuonna Yhdysvaltain laivaston tiedustelun juutalainen analyytikko Jonathan Jay Pollard paljastui Israelin vakoojaksi ja hänet pidätettiin 21. marraskuuta 1985 Israelin suurlähetystön pihasta. Pollardin vakoilu sekä sitä seurannut vakoiluskandaali oli yksi Yhdysvaltain historian merkittävimmistä. Pollardin paljastumisen seurauksena Yhdysvaltojen ja Israelin liittolaissuhde koki huomattavan kolauksen, mikä järjestytti maiden välistä liittolaissuhdetta.² Israelin vakoilun aiheuttamaa petoksen tuntua lisäsi Yhdysvaltojen ja Israelin välillä vuonna 1981 erikseen tehty kirjallinen sopimus osapuolten välisen vakoilun kieltämisestä.³ Yhdysvalloissa reaktiot tapahtuneeseen erosivat median ja hallinnon välillä huomattavasti ja tilanne oli Yhdysvalloille ja Israelille vaikea. Molemmilla osapuolilla oli syitä vähätellä tapahtunutta julkisuudessa ja käsitellä tapaus kaikessa hiljaisuudessa.

Kyseessä oli kuitenkin merkittävä luottamuksen rikkomus, jossa huomattava määrä Yhdysvaltain tiedustelun huippusalaista materiaalia päätyi väärin käsiin. Tämä vaaransi Yhdysvaltain kansallista turvallisuutta merkittävästi, vaikka vakoilun tavoitteet eivät

¹ "Year of the Spy (1985)". FBI:n verkkosivut. <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/year-of-the-spy-1985> [Luettu 24.2.2025]; Richelson 1995, 393–403.

² *ABC World News Tonight*, 22.11.1985, "Accused Spy Arrested"; Richelson 1995, 398–403.

³ *Human Events* 4.1.1986, "Pollard Case Reveals U.S.-Israeli Tension".

kohdistuneetkaan suoraan Yhdysvalloille kriittiseen materiaaliin vaan pääasiallisesti Yhdysvaltojen tiedustelutietoon Lähi-idästä.⁴ Kolmas merkittävä Vuonna 1985 paljastunut tapaus koski Ronald Peltonia, joka myi Neuvostoliitolle National Security Agencyn (NSA) salaista tietoa noin viiden vuoden ajan.⁵ Useiden vuonna 1985 paljastuneiden vakoilutapausten joukosta Pollardin avulla toteutettu vakoiluoperaatio erottui ainoana merkittävänä liittolaisen toimesta toteutettuna vakoiluoperaationa.

Yhdysvaltojen ja Israelin suhde oli ollut tiivis aina Israelin valtion syntymästä saakka. Yhdysvallat oli maailman ensimmäinen valtio, joka tunnusti Israelin valtion virallisesti vuonna 1948. Diplomaattiset suhteet solmittiin maiden välille, kun suurlähettiläs James Grover McDonald esitti valtakirjansa Israelille vuonna 1949.⁶ Valtioiden tiiviistä suhteesta huolimatta Israel päätyi poikkeukselliseen asemaan Yhdysvaltojen liittolaisten joukossa vasta 1970-luvun alussa, kun Yhdysvallat alkoi tukea Israelia huomattavasti enemmän sotilaallisesti ja taloudellisesti.⁷ Merkittävä kehitys liittolaissuhteessa tapahtui vasta Yhdysvaltain presidentti Richard Nixonin kaudella (1969–1974), jonka aikana Yhdysvaltojen ja Israelin välisen liittolaissuhteen keskiöön nousivat turvallisuuskysymykset. Tämä turvallisuus- ja puolustusasioita koskeva yhteistyö syveni vielä entisestään presidentti Ronald Reaganin kaudella (1981–1989).⁸ Reagan näki Israelin erityisen tärkeänä strategisena liittolaisena Yhdysvalloille.⁹ Liittolaissuhteen tiivistyminen perustui pääasiallisesti Israelin strategiseen ja geopoliittiseen merkitykseen Yhdysvalloille. Tämä merkitys korostui viimeistään Iranin vallankumouksen lopputuloksen myötä vuonna 1979, kun Iranista tuli Amerikka-vastainen, jättäen Israelin Yhdysvaltojen viimeiseksi merkittäväksi liittolaiseksi alueella.¹⁰

Lisäksi maita yhdisti uskonnolliset ja kulttuurilliset yhtäläisyydet, erityisesti amerikanjuutalaisten vaikutusvalta Yhdysvalloissa, mikä on ollut Yhdysvalloissa historiallisesti huomattavaa vähemmistön todelliseen kokoon verrattuna. Erityisesti poliittiset lobbausorganisaatiot, kuten American Israel Public Affairs Committee (AIPAC) ovat olleet

⁴ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT”, 30.10.1987, X, 43–44, National Archives (NARA).

⁵ ”Year of the Spy (1985)”. FBI:n verkkosivut. <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/year-of-the-spy-1985> [Luettu 24.2.2025]; Richelson 1995, 393–403.

⁶ ”A Guide to the United States’ History of Recognition, Diplomatic, and Consular Relations, by Country, since 1776: Israel”. U.S. Office of The Historian verkkosivut. <<https://history.state.gov/countries/israel>> [Luettu 24.2.2025].

⁷ Nathanson ja Mandelbaum 2012, 124.

⁸ Freedman 2012, 4–6.

⁹ Spiegel 2008, 18.

¹⁰ Mørk ja Waage 2023, 572–573.

tässä merkittävässä roolissa.¹¹ Amerikanjuutalaisten lisäksi toinen vaikutusvaltainen ja määrällisesti huomattavasti suurempi ryhmittymä Yhdysvalloissa, joka on tukenut merkittävällä tavalla Israelin ja Yhdysvaltojen liittolaissuhteen kehitystä on evankeliset kristityt sionistit.¹² Huomionarvoisesti Yhdysvaltojen laajempikin väestöpohja on suhtautunut myönteisesti Israeliin lähes poikkeuksetta aina Israelin syntymästä lähtien.¹³ Yhdessä nämä uskonnolliset ryhmät sekä väestön vakaa kannatus ovat luoneet vahvan sisäpoliittisen tuen Israelin ja Yhdysvaltojen liittolaissuhteelle. Tämä on luonut liittolaissuhteelle strategisten ja geopoliittisten perusteiden lisäksi myös vankan uskonnollisen ja kulttuurisen pohjan.

Pollardin paljastuessa vuonna 1985 elettiin vielä kylmän sodan loppuvaiheita ja kansainvälisen politiikan vastakkainasettelu oli huomattavaa. Mihail Gorbatšovin valinta Neuvostoliiton johtajaksi oli ohjannut kansainvälistä politiikkaa maltillisesti liennyttävään suuntaan, mutta tästä kehityksestä huolimatta tilanne oli edelleen tulenarka.¹⁴ Lännen rivien yhtenäisenä pysyminen oli tämän vuoksi edelleen äärimmäisen tärkeää.

1.2 Tutkimuskysymys ja metodit

Tämän alkuasetelman vuoksi Pollardin vakoiluskandaali antaa ainutlaatuisen näkökulman liittolaisten väliseen vakoiluun ja siitä paljastumisesta seuraaviin reaktioihin. Keskeisesti tutkin, kuinka media ja Yhdysvaltojen hallinto reagoivat vakoilun paljastumiseen, ja millaista retoriikkaa ne käyttivät reaktioissaan. Näiden reaktioiden perusteella voidaan koota kokonaisvaltainen ymmärrys siitä, kuinka media ja hallinto halusivat esittää tapauksen, millaisia narratiiveja haluttiin korostaa sekä kuinka ne lopulta ohjasivat tiedusteluyhteistyön ja laajemmin liittolaissuhteen kehitystä jatkossa. Lisäksi tapauksessa korostuu, kuinka poliittiset realiteetit ohjaavat niin hallinnon kuin myös median reaktioita liittolaissuhdetta vaurioittaviin tapahtumiin. Tässä tutkimuksessa nostan esille useita eri reaktioita ja analysoin niiden taustoja erityisesti poliittisten ja strategisten realiteettien valossa sekä niiden vaikutusta liittolaissuhteeseen – erityisesti tiedusteluyhteistyöhön.

Tässä tutkielmassa käsitelen Yhdysvaltain aikalaismedian ja -hallinnon reaktioita Jonathan Jay Pollardin vakoiluskandaaliin vuosina 1985–1987. Käsitelen aikalaismedian ja -hallinnon lähteitä diskurssianalyysin keinoin irrottaen lähteistä tiedusteluyhteistyön kannalta

¹¹ Waxman 2012, 85–88.

¹² Rubin 2012, 244–247.

¹³ Cavari 2012, 100–108.

¹⁴ Simons 2023, 166–168.

merkittäviä lausuntoja. Tämän jälkeen asetan nämä lähteistä irrotetut reaktiokokonaisuudet osaksi Zelizerin hyvä vakooja, paha vakooja -asetelmaa,¹⁵ joita analysoin Fägerstenin tiedusteluyhteistyön kehitystä koskevan teorian keinoin.¹⁶ Björn Fägerstenin tiedusteluyhteistyön teoreettisen mallin mukaan valtiollisen vakoilun keskeinen tarkoitus on saada maksimaalisesti tiedustelu- ja politiikkahyötyjä samalla menettäen mahdollisimman vähän hallintaa ja vaikutusvaltaa. Myös oman haavoittuvuuden minimointi on keskeinen osa hyöty-haitta-arviota, ja riippuen näiden tasapainosta tiedusteluyhteistyön määrä kasvaa tai supistuu. Suhteen kehitykseen vaikuttavia pienempiä kokonaisuuksia, jotka vaikuttavat näiden suurempien tekijöiden kehitykseen ovat esimerkiksi osapuolten välinen luottamus, institutionaalinen resilienssi tai byrokraattinen resistenssi sekä osapuolten olemassa olevan yhteistyön kehityssuunta.¹⁷ Yhdistämällä näitä metodeja keskenään saadaan luotua kattava käsitys siitä, miten Pollardin vakoiluskandaali vaikutti Yhdysvaltain ja Israelin väliseen tiedusteluyhteistyöhön.

Tutkimuksen alaluvussa 4.2 toteutan pienimuotoisen vertailevan analyysin neuvostovakooja John A. Walkerin skandaalin reaktioiden ja Pollardin tapauksen reaktioiden välillä. Pollardin tapauksen kanssa ajallisesti samoihin aikoihin paljastuneista useista neuvostovakoojista Walkeria voidaan pitää merkittävimpänä. Tästä syystä vertailu näiden tapausten välillä on mielekästä, ja se mahdollistaa Pollardin tapaukseen kohdistuvien reaktioiden poikkeavuuden osoittamisen verrattuna niihin tapauksiin, joissa vakoileva maa on ollut Yhdysvaltojen vastustaja.

Pollardin vakoiluskandaalin tapauksessa arvio vakoilun vaikutuksista tiedusteluyhteistyön kehitykselle on mielekästä toteuttaa Fägerstenin teorian keinoin, sillä Yhdysvaltain ja Israelin välinen liittolaissuhde oli vahva ja tiedusteluyhteistyö laaja-alaista. Kuitenkin Pollardin vakoiluskandaali oli äärimmäisen laaja ja vakava, minkä myötä suhteen muutosta tai vähintäänkin siihen kohdistuvia tuntemuksia on mahdollista ja antoisaa tarkastella. On kuitenkin tärkeä tiedostaa, että liittolaissuhteessa ja erityisesti tiedusteluyhteistyössä todellisuudessa tapahtuneet muutokset eivät ole lähtökohtaisesti julkista tietoa. Tästä syystä lähestyn tässä tutkielmassa vaikutusten arviointia Fägerstenin mallin kautta. Analysoin kuinka

¹⁵ Zelizer 2001.

¹⁶ Fägersten 2010.

¹⁷ Ibid., 83–116.

Yhdysvaltain aikalaismedian ja -hallinnon reaktiot asettuvat Fägerstenin malliin, ja millainen vaikutus reaktioilla oli tämän mallin mukaan.

Diskurssianalyysi toimii tutkielman keskeisenä metodina, sillä aineistoissa korostuvat medioiden ja hallinnon tarkkaan harkitut sanavalinnat, joilla pyrittiin vaikuttamaan eri ryhmien mielipiteisiin. Yhdysvaltojen medialla ja hallinnolla oli monin tavoin erilaiset tavoitteet, minkä myötä ne myös korostivat tiettyjä narratiiveja. Metodina diskurssianalyysi mahdollistaa näiden eri toimijoiden reaktioiden tarkemman kielellisen analyysin, jota täydennän avaamalla toteutunutta tapahtumakulkua ja tukeutumalla aiempaan tutkimukseen. Keskeisesti diskurssianalyysi tarjoaa työvälineen tutkia, miksi nämä eri toimijat valitsivat juuri tietyt sanat sekä kuinka ne asettuvat osaksi laajempaa tapaukseen reagointia ja suhtautumista.¹⁸ Diskurssianalyysi on taka-alalla luvussa 2 sen taustoittavan luonteen vuoksi. Se kuitenkin korostuu myöhemmin luvuissa 3 ja 4, joissa käsittelen alkuperäisaineistoa syvemmin.

1.3 Tutkimuskirjallisuus ja primääriaineisto

Jonathan Pollardin tapausta on käsitelty useissa vakoilun historiaa käsittelevissä teoksissa.¹⁹ Nimenomaisesti Pollardiin keskittyvän kirjan on kirjoittanut entinen Yhdysvaltain tiedustelun erityisagentti Ronald J. Olive.²⁰ Hänen kirjansa antaa mielenkiintoista taustatietoa ja näkemystä tiedustelumailmaan, mutta se on kirjoitettu verrattain ei-tieteellisellä otteella eikä se ole aikalaismateriaalia, minkä vuoksi en hyödynnä sitä tutkielman aineistona tätä enempää. Olive oli mukana Pollardin tapauksen käsittelyssä ja muun muassa kuulusteli Pollardia.²¹ Lisäksi Pollardin tapausta – erityisesti hänen armahduksensa anomista on käsitelty useissa tieteellisissä aikakausjulkaisuissa.²² Pollardia ei tosin lopulta koskaan armahdettu.

Barbie Zelizer on tutkinut Pollardin tapauksen mediareaktioita jo vuonna 2001 julkaisemassaan artikkelissa. Zelizerin artikkeli kuitenkin lähestyy tapaukseen liittyvää mediadiskurssia amerikkalaisuuden ja amerikkalaisen identiteetin näkökulmasta. Zelizerin

¹⁸ Pyykkönen ja Valtonen 2022.

¹⁹ Richelson 1995; Sulick 2012; Cohen 2012.

²⁰ Olive 2006.

²¹ Ibid., 8–10.

²² Lukoff 2018; P.R. Kumaraswamy 1996.

artikkeli käsittelee siis erityisesti, miten tapaukseen kohdistuneiden median reaktioiden avulla yhdysvaltalaisista omakuvaa vahvistettiin ja Yhdysvaltain omaa vakoilutoimintaa oikeutettiin.²³

Tutkimukseni tulokulma siis eroaa huomattavasti Zelizerin aiemmasta Pollardin tapaukseen kohdistuneesta median diskurssianalyysistä. Eri tulokulman lisäksi hyödynnän aineistona materiaalia, jota Zelizerillä ei ollut saatavilla vuonna 2001. Tarkastelen myös hallinnon reaktioita syvällisemmin, minkä myötä tutkielmani antaa aihepiiriin huomattavan määrän uudenlaista näkökulmaa eri tulokulmasta.

Israelin ja Yhdysvaltain liittolaissuhteen taustoittamisessa tukeudun vahvasti Robert Freedmanin kokoomateokseen.²⁴ Freedmanin kokoomateos kuvaa kattavasti Yhdysvaltain ja Israelin suhteen kehitystä aina Israelin synnystä 2000-luvulle saakka useilla eri osa-alueilla.

Yhdysvaltojen mediakenttä ei ollut 1980-luvulla selvästi kallellaan oikeistoon tai vasemmistoon. Tämä johtui keskeisesti Yhdysvaltain median taloudellisesta luonteesta, jossa poliittinen keskusta oli optimaalinen suuntaus taloudellisten tuottojen kannalta. Yksittäiset lehdet saattoivat kuitenkin asettua poliittisesti tiettyyn suuntaukseen.²⁵ Tutkimuksen keskeisenä alkuperäisaineistona käytän yhdysvaltalaisia lehdistöaineistoja vuosilta 1985–1987. Aineistooni kuuluu useita eri tekstilajeja, kuten kolumneja, tiedotteita ja perinteisiä lehtiartikkeleita useista eri sanomalehdistä. Tutkimuksen lehdistöaineistoa ei ole kuitenkaan rajoitettu vain muutamaankin tiettyyn sanomalehteen, sillä Yhdysvaltain merkittävien medioiden reaktioissa ei ollut selvää jakautumista, esimerkiksi poliittisen kannan mukaan Pollardin tapauksessa. Kaikissa aineistoni lehdissä ilmenevät reaktiot olivat hyvin saman linjaisia ja poikkeamat olivat vain poikkeuksia. Lisäksi useiden eri sanomalehtien julkaisujen ristikkäin käsittely luo kokonaisvaltaisemman kuvan Yhdysvaltain median yleisestä reagoinnista, joka on tutkielman keskeinen tarkoitus.

Tutkielmassa selvästi eniten esillä ovat perinteisesti Yhdysvaltain demokraattien puoleen kallistuneen keskustavasemmistolaisen *New York Timesin* ja vahvasti liberaalin *Washington Postin* julkaisut. Nämä sanomalehdet ovat kuitenkin olleet hyvin arvostettuja Yhdysvalloissa yli puoluerajojen, mikä ilmenee niiden voittamien arvostettujen Pulitzer-palkintojen määrästä. *New York Timesilla* on näitä palkintoja kaikista eniten ja *Washington Postilla* näitä on toiseksi eniten yhdysvaltalaisien sanomalehtien joukosta. Näiden lisäksi hyödynnän muun muassa

²³ Zelizer 2001.

²⁴ Freedman 2012.

²⁵ D'Alessio 2012, 101–108.

konservatiivisten *Washington Timesin*, *Human Eventsin* ja *Chicago Tribunen* julkaisuja. Lisäksi aineistooni kuuluu 1980-luvulla keskustalaisiksi kuvailtujen *Los Angeles Timesin*, *TIME*-lehden sekä *Christian science monitorin* artikkeleita.²⁶ Aineistoni kirjoittajat ovat pääasiallisesti lehtien omia toimittajia, joiden erikseen esiin nostaminen ei ole tarpeellista kokonaisuuden kannalta. Nostan kuitenkin tutkielmassa esiin sellaiset kirjoittajat, jotka ovat erityisen ansioituneita – esimerkiksi Pulitzer-palkinnon voittajia tai keiden mainitseminen on muuten tärkeää sisällönarvioimisen kannalta.

Kaikki primääriaineistoina käytetyt lehdistöaineistot ovat vanhoja fyysisesti julkaistuja lehtiä, jotka on kerätty CIA:n ja ProQuestin verkkoarkistoihin. Tutkielman kaikki primääriaineistoina käytetyt lehdistöaineistot löytyvät näistä kokoelmista. Tutkimuksessa jatkossa käytettävällä termillä media tarkoitetaan edellä mainituista julkaisuista koostuvaa kokonaisuutta Yhdysvaltain lehdistöstä.

Yhdysvaltain hallinnon virallisia ja epävirallisia reaktioita aiheeseen tarkastelen pääasiallisesti lehdistöaineistojen kautta, sillä hallinnon reaktiot tulevat näissä vahvasti esille. Hallintoa tarkasteltaessa hyödynnän myös mediaan asiaa kommentoineiden hallinnon entisten työntekijöiden analyyseja, sekä lehtien omien anonymien hallinnon lähteiden lausuntoja. Entisten työntekijöiden näkemykset selittävät erinomaisesti hallinnon toimintaa, ja he kommentoivat asiaa enemmän sekä kattavammin kuin hallinto virallisesti. Heidän reaktionsa myös vastasivat lähtökohtaisesti aikalaishallinnon jäsenten näkemyksiä, mikä tekee niistä käyttökelpoisen ja kattavan lähteen hallinnon reaktioihin. Tätä väitettä tukee median anonymien lähteiden sekä entisten työntekijöiden reaktioiden samasuuntaisuus asiassa.

Lisäksi keskeisenä alkuperäisaineistona hallinnon kannan arvioinnissa käytän Central Intelligence Agencyn (CIA) ohjeistuksen alaisuudessa Foreign Denial and Deception Analysis Committeeen tuottamaa vahinkoarvioraporttia vuodelta 1987. Raportti on edelleen vahvasti sensuroitu, vaikka vuonna 2012 julkaistiin aiempaa vuoden 2006 versiota avoimempi versio. Sensuroinnista huolimatta raportti antaa erinomaisen näkökulman Yhdysvaltain tiedusteluyhteisön näkemyksiin Pollardin tapauksesta, ja se toimii tämän vuoksi keskeisenä

²⁶ “History of The Pulitzer Prizes” Pulitzer Prizes verkkosivut. <https://www.pulitzer.org/page/history-pulitzer-prizes> [Luettu 24.4.2025]; “The ranking of the media with more Pulitzer Prizes” The New Barcelona Post verkkosivut. https://www.thenewbarcelonapost.net/the-ranking-of-the-media-with-more-pulitzer-prizes/?_gl=1*17fayev*_ga*MTUxNjkzNDY4MS4xNzQ1NDg4MDcw*_ga_64ND2G6TKM*MTc0NTQ5MDMy4yLjAuMTc0NTQ5MDEyMy42MC4wLjA [Luettu 24.4.2025]; D’Alessio 2012, passim.

lähteenä hallinnon näkemyksiin. Viitataan raportin kantoihin CIA:n kantoina, sillä raportti tuotettiin CIA:n ohjeistuksen alaisuudessa CIA:lle.²⁷

Raportti on jaettu kolmeen osaan. Raportit on yhdistetty arkistossa yhdeksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Viitataan raportin sivuihin kuitenkin samalla tavalla kuin ne on merkitty alkuperäisessä raportissa. Käytännössä viitataan raportin ensimmäiseen osaan roomalaisin numeroin. Toiseen osaan arabialaisin numeroin ja kolmanteen osaan roomalaisten ja arabialaisten numeroiden yhdistelmällä. Kolmannessa osassa roomalainen numero kuvastaa lukua ja arabialainen numero sivua kussakin luvussa. Näin sivuihin viittaus pysyy yhdenmukaisena alkuperäisen raportin kanssa.²⁸

Pollardin tapaus tuli laajalti julkiseksi medialle 21. marraskuuta 1985 Pollardin pidätyksen yhteydessä.²⁹ Pollardin lopullinen tuomio – elinkautinen vankeusrangaistus – sekä hänen vaimonsa tuomio – kaksi samanaikaista viiden vuoden vankeusrangaistusta – annettiin maaliskuussa 1987.³⁰ Yhdysvaltain hallinnon sekä medioiden kannat kehittyivät seuraavien kahden vuoden ajan lisätietojen selvitessä vähitellen. Tapaus oli erityisen vahvasti esillä heti Pollardin pidätyksen jälkeen vuosien 1985–1986 vaihteessa, sekä lopullisen tuomion aikoihin vuosien 1986–1987 vaihteessa. Tapaus oli kuitenkin esillä koko ajan vuosien 1985–1987 välillä tosin vaihtelevin määrin ja muuttuvin narratiivein.

²⁷ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT” 30.10.1987, NARA.

²⁸ Ibid.

²⁹ ”Year of the Spy (1985)”. FBI:n verkkosivut. <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/year-of-the-spy-1985> [Luettu 24.2.2025].

³⁰ *Washington Post*, 5.3.1987, ”Pollard Gets Life Term for Spying”.

2 Vahva liittolaissuhde ja Pollardin petos

2.1 Tiivis ja tärkeä liittolaissuhde

Kylmän sodan aikana liittolaissuhteita ympäri maailmaa hallitsi kaksinapaisen ydinaseiden määräämään maailmanjärjestyksen realiteetit. Yhdysvallat ja Neuvostoliitto johtivat maailmaa ydinasearsenaaleillaan ja vaikutusvallallaan. 1980-luvulla tilanne muuttui hieman Neuvostoliiton heikentymisen ja Yhdysvaltain Aasian-Tyynenmeren-strategian myötä, jota erityisesti Kiina hyödynsi etäännyttäen itseään Neuvostoliitosta oman pienen ydinasearsenaalinsa turvin.³¹ Käytännössä tämä tarkoitti Neuvostoliiton johtaman idän heikentymistä ja Yhdysvaltojen johtaman lännen vahvistumista. Samaan aikaan Israelin ja Yhdysvaltojen suhteet lähenivät entisestään. Vaikka Pollardin tapaus ei suoraan liitykään tähän asetelmaan, on 1980-luvun laajemman geopoliittisen kehyksen ymmärtäminen tärkeää Pollardin toiminnan kontekstin kannalta.

Liittolaissuhteissa vallitsee usein voimaepätasapaino. Tällaisissa suhteissa vahvemmalla osapuolella on selvästi enemmän vaikutusvaltaa suhteen kehitykseen sekä toiseen osapuoleen kuin heikommalla osapuolella. Heikommat valtiot voivat kuitenkin vaikuttaa suhteen vahvempaan osapuoleen usein eri keinoin, esimerkiksi neuvottelemalla sotilaspanostuksista tai -tukikohdista. Maat voivat myös tarjota diplomaattista tai poliittista tukea vahvemmalle osapuolelle. Myös lobbaamalla tai luomalla läheisiä henkilökohtaisia suhteita on mahdollista vaikuttaa suhteen kehitykseen. Tosin on huomionarvoista, että heikomman osapuolen vaikuttamisessa vahvempaan osapuoleen on aina riskinsä, sillä vahvemmalla osapuolella on yleisesti ottaen huomattavasti enemmän pelivaraa sen vaikuttaessa heikompaan kuin päinvastaisessa tilanteessa.³² Israel on toteuttanut näitä vaikuttamisen keinoja todella tehokkaasti maiden välisen suhteen aikana, mikä on edesauttanut Israelin aseman pysymistä vahvana liittolaissuhteessa maiden välisistä skandaaleista ja voimasuhteista huolimatta.

Kuten jo aiemmin tutkielmassa esitin, Yhdysvaltojen ja Israelin välinen liittolaissuhde alkoi vahvistua huomattavalla tavalla vasta 1970-luvun alussa Yhdysvaltojen lisätessä Israelin saamaa taloudellista ja sotilaallista tukea huomattavasti. Vuodesta 1976 aina vuoteen 2004 saakka Israel oli suurin Yhdysvaltain myöntämän tuen saaja maailmassa. Vuonna 1979

³¹ Goldstein 1995, 55–57.

³² James 2022, passim.

Israelin saama kumulatiivinen tuki Yhdysvalloilta oli jo 20 % Israelin bruttokansantuotteesta ja tämä luku jatkoi kasvua aina vuoteen 1985 saakka, jolloin tuen määrä tasaantui.³³

Taloudellisen ulottuvuuden lisäksi Yhdysvaltojen ja Israelin välinen yhteistyö oli kattavaa myös tiedustelun ja sotilaallisen toiminnan piirissä. Läheinen tiedusteluyhteistyö perustui osapuolten ainutlaatuisiin erityisosaamisiin. Israelin tiedustelun Yhdysvaltoja kiinnostanut erityisosaaminen perustui erityisesti ihmistiedusteluun (HUMINT) sekä Israelin kyvykkyyteen toimittaa Yhdysvalloille tietoa Neuvostoliitosta ja Lähi-idästä, jota Yhdysvallat eivät itse saaneet käsiinsä. Yhdysvallat puolestaan antoi Israelille poikkeuksellisen kattavaa signaalitiedustelutietoa (SIGINT), kuten satelliittikuvia.³⁴ Yhdysvalloilta saatu tiedustelutieto oli Israelille niin kriittistä, että sen kattavampi saatavuus oli yksi keskeisistä motivaattoreista Pollardin rekrytoimisessa suhteen vahingoittumisen uhalla.³⁵ Huomionarvioista on, että Yhdysvaltain ja Israelin välinen tiedusteluyhteistyö toimi suurilta osin vastavuoroisuuden periaatteella, jossa tietoa annettiin vain, kun se oli luovuttajalle hyödyllistä.³⁶

Maiden välinen sotilaallinen suhde oli myös todella tiivis, vaikkakin ajoittain haastava. Sotilaallisen suhteen rakentumista Yhdysvaltojen tuen pohjalta kuvastaa erinomaisesti se, että 1970-luvun loppupuolella yhdysvaltalainen M16-rynnäkkökivääri oli lähes jokaisen Israelin sotilaan henkilökohtainen ase. Tämän lisäksi Yhdysvallat antoi Israelille käyttöön omaa huippukalustoaan, mikä puolestaan johti Israelin sotilaskulttuurin ja sotilaiden osaamisen merkittävään kehitykseen. Jaettu kalusto ja Israelin sotilaiden jatkuva harjoittelu Yhdysvalloissa johtivat Israelin sotilasterminologian ja organisaation kehittymiseen varsin samankaltaiseksi Yhdysvaltojen kanssa vahvistaen maiden yhteistyökyvykkyyttä ja sotilaallista sidettä.³⁷

Sidettä vahvistivat myös maiden sotilaiden sekä puolustushallinnon korkeimman johdon jatkuva kanssakäynti erinäisten projektien saralla. Tämän lisäksi yhdysvaltalaiset sotilasinsinöörit auttoivat Israelia korvaamaan Siinain luovutuksessa menetettyjä tukikohtia. Suuret rakennusprojektit Ramonin ja Ovdan lentotukikohtien rakentamiseksi Negevin aavikolle johtivat pitkäkestoisii kahdenvälisiin suhteisiin Yhdysvaltojen ja Israelin

³³ Nathanson ja Mandelbaum 2012, 124–127.

³⁴ Makovsky 2012, 28; Kahana 2001, 409–413; Kahana 2009, 160–162.

³⁵ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT” 30.10.1987, 17, I-11, NARA; Kahana 2001, 414–415; *New York Times* 30.11.1985, ” U.S. PRESSES ISRAEL FOR TALKS WITH 2 NAMED IN SPY CASE: STATE DEPT. IS 'DISMAYED' Says Israeli Diplomats Linked to Suspect Were Recalled Without Official Notice U.S. Presses Israel for Access to 2 Diplomats Linked to Spy Suspect”.

³⁶ Kahana 2001, 418–419.

³⁷ Cohen 2012, 145–151.

asevoimien välille vahvistaen sotilaallista yhteensopivuutta ja lähentäen suhdetta entisestään. Tämän lisäksi Yhdysvaltojen rakentamista tukikohdista tuli Israelin tulevien tukikohtien malliesimerkkejä.³⁸ Yhdysvaltalaisen ammattitaidon lainaamista Israeliin voidaan katsoa tietynlaisena älyllisenä tukena Israelille. Tämä Israelin ja Yhdysvaltojen sotilaallinen yhteensopivuus oli merkittävä tekijä suhteen kestävyuden kannalta. Läheisten sotilaallisten suhteiden ja sotilaallisen yhteensopivuuden voidaan nimittäin nähdä olleen yksi merkittävistä strategisista ajureista, jotka ohjasivat Yhdysvaltain hallinnon reaktiota Pollardin vakoiluskandaaliin.

Suhteen kehitys ei kuitenkaan ollut mutkaton. Israel oli saanut jo ennen Pollardin tapausta poikkeuksellisen monta huomattavaa luottamuksen rikkomusta anteeksi.³⁹ Vuonna 1955 Israelin agentit pommittivat United States Information Agency (USIA) kirjastoa. Vuonna 1967 Israelin asevoimat iskivät yhdysvaltalaiseen tekniseen tiedustelulaivaan U.S.S Libertyyn Välimerellä. Iskussa kuoli 34 yhdysvaltalaisista. Vuonna 1978 senaattiavustajan Stephen Bryenin epäiltiin tarjonneen Israelille salaisia asiakirjoja, mutta häntä ei koskaan asetettu syytteeseen. Bryen myös nousi tästä huolimatta nopeasti korkeisiin virkoihin Yhdysvaltojen puolustushallinnossa. Lisäksi toukokuussa 1985 ennen Pollardin paljastumista, Richard Smith asetettiin syytteeseen korkealuokkaisen teknologian laittomasta myynnistä Israeliin, mutta hän katosi ennen oikeudenkäyntiä.⁴⁰ Kuitenkin kyseisissä tapauksissa on huomioitava Israelin ja Yhdysvaltain edelleen olemassa oleva liittolaissuhde, sillä Israel ei ollut ainoa liittolaismaa, joka oli vakoillut Yhdysvaltoja vastaan saaden sen anteeksi.⁴¹

Nämä tapaukset osoittavat, kuinka Yhdysvaltojen ja Israelin suhde oli kestänyt jo useita merkittäviä selkkauksia ennen Pollardia, ja että maiden välinen suhde oli riittävän tiivis kestävänsä nämä selkkaukset jo ennen suhteen nopean vahvistumisen alkamista 1970-luvulla. Tapaukset myös osoittavat kuinka liittolaisten rikkomuksiin suhtaudutaan joustavammin kuin muiden maiden rikkomuksiin.

Yksi merkittävä syy tämänkaltaiselle liittolaissuhteen kestävyydelle erityisesti 1960-luvulla löytyy maiden strategisista ja geopoliittisista realiteeteista. Lähi-idän strategiset puolenvainat kylmässä sodassa olivat jo vakiintuneet 1960-luvulle tultaessa – Israel oli

³⁸ Cohen 2012, 151–153.

³⁹ Ibid., 144.

⁴⁰ *Human Events* 4.1.1986, ”Pollard Case Reveals U.S.-Israeli Tension”.

⁴¹ *Los Angeles Times* 23.6.1986, ”Spying on Allies – It’s a Tradition”.

Yhdysvaltojen puolella ja arabimaat Neuvostoliiton puolella.⁴² Tämän seurauksena Israel toimi kylmän sodan aikana Yhdysvaltojen linnoituksena Neuvostoliiton vaikutusvaltaa vastaan muuten verrattain vihamielisellä Lähi-Idän alueella.⁴³ Tilanne ei tosin ollut aivan näin mustavalkoinen, kuten aiemmin mainittu Iranin suuntauksen muutos vasta vuonna 1979 osoittaa.

2.2 Pollardin mutkikas tie vakoojaksi

Aiemmin esitellyn CIA:n vahinkoarvioraportin avulla voidaan tarkastella, miten Yhdysvaltojen tiedusteluviranomaiset ja tämän myötä myös hallinto näkivät Pollardin vakoilun tapahtumakulun sekä miten Yhdysvaltain tiedusteluyhteisö todellisesti näki tapauksen suljettujen ovien takana. Vahinkoarvioraportissa avataan CIA:n näkemystä tapahtumien kronologisesta kulusta, siten miten CIA näki ne kaksi vuotta Pollardin paljastumisen jälkeen. Kuvaan seuraavaksi raportin pohjalta tutkimuksen kannalta keskeisimmät vaiheet Pollardin urakehityksestä.

Pollardin ura tiedusteluyhteisössä alkoi vuonna 1979 Yhdysvaltain laivaston tiedustelussa Pollardin ollessa 25-vuotias. Tätä edelsi vuonna 1978 marijuanavuoksi epäonnistunut hakuprosessi CIA:lle. Helmikuussa 1980 Pollard kertoi esimiehilleen perhesuhteistaan ja yhteyksistään Etelä-Afrikkaan, minkä seurauksena hänet siirrettiin Task Force 168 (TF-168) -työryhmään, jonka vastuulla oli ihmistiedustelu (HUMINT). Pollardin tehtävä TF-168-työryhmässä oli kerätä tietoa Etelä-Afrikkalaiselta puolustusasiamieheltä. Todellisuudessa Pollardin väitteet perhesuhteista ja yhteyksistä Etelä-Afrikkaan olivat valheellisia eikä Pollardilla ollut tämänkaltaisia suhteita. Pollardin esimiehet eivät kuitenkaan vielä tieneet tätä. Pollardilla oli ollut aiemminkin tapana liioitella ja keksiä, tai vähintäänkin muunnella asioita, joten tämänkaltainen toiminta ei ollut Pollardille poikkeuksellista.⁴⁴

Pollardin omituinen käytös TF-168-työryhmässä johti lopulta Pollardin huippusalaisen turvallisuusluokituksen väliaikaiseen poistoon huhtikuussa 1980. Pollard sai kuitenkin turvallisuusluokituksensa takaisin jo kuukauden sisällä sen poistosta toukokuussa 1980. Heinäkuussa 1980 Pollard myönsi valehdelleensa Etelä-Afrikan suhteistaan, minkä seurauksena hänet ohjattiin kliiniselle psykologille. Pollardia tutkinut psykologi kuvaili häntä

⁴² Cavari 2012, 104–106.

⁴³ Makovsky 2012, 22–32.

⁴⁴ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESSMENT” 30.10.1987, 7–11, 29, I-2-I-4, NARA.

mahtailevaksi, manipuloivaksi ja todellisuudentajunnallisesti rajoittuneeksi. Psykologi myös kehotti Yhdysvaltain laivastoa siirtämään hänet ei-arkaluontoisiin tehtäviin ja terapiaan. Lausunnon seurauksena Pollardin turvallisuusluokitusta laskettiin jälleen ja hänet siirrettiin toisiin tehtäviin.⁴⁵

Pollard kuitenkin jatkoi tehtäviään Yhdysvaltain tiedustelussa tosin rajoitetummassa roolissa. Vuoden 1981 maaliskuussa Pollardille diagnosoitiin rajatilapersonallisuushäiriö, joka ilmenee tunteiden, käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyn vaikeuksina. Diagnoosista huolimatta hänet todettiin kyvykkääksi tehtäviensä toteuttamiseen, eikä häntä nähty turvallisuusriskinä. Pollardin turvallisuusluokitus korotettiin takaisin korkeimmalle tasolle kuitenkin vasta tammikuussa 1982. Vaatimuksena tälle tosin oli Pollardin edistymisen ja mielenterveyden läheinen tarkkailu. Tämä päätös perustui Pollardin saavuttamiin erittäin hyviin arvioihin vuoden 1981 suoritusarvioinnissa. Pysyvät oikeudet Pollard sai takaisin tammikuussa 1985 perustuen hänen erinomaisina jatkuneisiin suoritusarvioihin koko tarkkailun alaisuuden ajalta. Pollard pidätettiin alle vuoden päästä tästä 21. marraskuuta 1985, kun hänen kollegoidensa epäilyjen pohjalta aloitettu operaatio tuli päätökseen.⁴⁶

CIA:n raportissa käydään kronologinen tapahtumakulku vielä huomattavasti syvällisemmin läpi, mutta keskeistä tapaukseen kohdistuneiden reaktioiden kannalta on ymmärtää Pollardin mielenterveysongelmat sekä muut jatkuvat haasteet. Raportti kuitenkin kuvaa Pollardia kyvykkäänä ja hyvin koulutettuna, vaikkakin emotionaalisesti epävakana yksilönä, jonka uran kehitys jatkui jatkuvista ongelmista huolimatta, koska tiedusteluviranomaisten hallinnolliset menettelyt olivat puutteellisia. Lisäksi Pollardin poikkeuksellisen hyvä analyttinen kyky ja tosiasioiden hallinta johtivat esimiesten osalta Pollardin haasteiden sivuuttamiseen.⁴⁷

Vuonna 2021 Pollard antoi haastattelun Israelin luetuimpaan lehteen *Israel Hayomiin*. Haastattelussa Pollardilta kysyttiin, miltä hänestä tuntui vakoilla Israelille ja katuuko hän tekojaan. Pollard kertoi katuvansa, ettei ollut tehokkaampi ja olleensa ylpeä voidessaan auttaa, sillä hänen mielestään tiedot, joita hän myi Israelille, olivat kriittisiä Israelin olemassaololle. Pollard perustelee tätä sillä, että Yhdysvallat piilotteli kriittistä tietoa Israelilta, minkä vuoksi

⁴⁵ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESSMENT” 30.10.1987, I-4-I-5, I-12-I-14, 8-12, NARA.

⁴⁶ Ibid., I-1-I-21.

⁴⁷ Ibid., IV-V, 13, I-8.

hänen täytyi tehdä asialle jotain itse.⁴⁸ Haastattelussa Pollard myös väittää, ettei hän koskaan vakoillut Pakistanille, vaikka vielä vuonna 1985 kiinni jäädessään hän väitti vakoilleensa myös Pakistanille.⁴⁹

Pollardin manipuloivaa luonnetta ja taipumusta valehteluun kuvastaa myös hänen vuoden 1987 oikeudenkäynnissään sanomat negatiivissävytteiset maininnat sionismista.⁵⁰ Tämän voidaan nähdä olleen tarkoituksellinen vaikuttamiskeino myönteisen tuomion saamiseksi, sillä Pollardin aiemmat eikä myöhemmät lausunnot olleet yhdenmukaisia tämän kanssa. Muilta osin Pollardin kertomat tiedot vuodelta 2021 ovat lähes yhdenmukaisia vuosien 1985–1987 mediatietojen ja hänen omien sanojensa kanssa. Pollardilla oli yleisesti ottaen taipumus ladella toistuvia ristiriitaisuuksia, liioitteluita ja jopa suoria valheita. Tästä huolimatta haastattelu on erinomainen osoitus siitä, että asia, josta Pollard oli ylpeä ja johdonmukainen aina kiinnijäämisestään nykypäivän haastatteluunsa saakka, oli hänen sionistinen ajattelunsa sekä lojaalius Israelille ja sen aatteelle.

Vakoojien toiminnan motivaation lähteeksi on perinteisesti nostettu isänmaallisuus, kansallismielisyys, ideologia, raha, tunnemaailma, seikkailunhalu sekä haavoittuvaisuus. Isänmaallisuuteen ja kansallismielisyyteen perustunut motivaatio on perinteisesti liitetty lojaaliuteen tiettyä valtiota tai alueellista toimijaa kohtaan. Ideologinen vakaumus on puolestaan kohdistunut aatteisiin, kuten fasismi ja kommunismi. Rahan merkitystä on pidetty kaikkein yleisimpänä ja merkittävimpana motivaationa vakoojien toiminnalle. Tätä selittää muun muassa se, että voittoa tavoittelevien vakoojien rekrytointi on ollut selvästi helpointa ja rekrytointiin sopivien henkilöiden määrä on ollut suurin. Myös tunnemaailman merkitys vakoojien motivaation lähteenä on merkittävä. Erityisesti rakkaus ja kosto ovat usein keskeisessä roolissa vakoojaksi alkamisessa. Kuitenkin myös yksinkertaisen seikkailunhalun tai haavoittuvaisuus vakoiluun ovat merkittäviä vakoojien motivaation lähteitä. Haavoittuvuudella vakoiluun tarkoitetaan mielenterveydellisistä ongelmista kärsiviä henkilöitä, kuten narsisteja, mutta myös ihmisiä, jotka heikon yhteiskunnallisen asemansa vuoksi ovat painostettavissa vakoilutoimintaan. Vakoojien motivaatiot harvoin perustuvat

⁴⁸ ”I don’t regret helping my people and my land”. *Israel Hayomin* verkkosivut.

<https://www.israelhayom.com/2021/03/26/i-dont-regret-helping-my-people-and-my-land/> [Luettu 17.3.2025].

⁴⁹ Ibid.; *Philadelphia Inquirer* 23.11.1985, ”Navy employee says he spied for Israel and Pakistan”.

⁵⁰ *Washington Post* 5.3.1987, ”Pollard Gets Life Term for Spying: Wife Sentenced to 5 Years as Accessory to Espionage for Israel Pollard Sentenced to Life, Wife to Five Years in Espionage Case”.

vain yhteen näistä motivaation lähteistä, vaan vakoilemiseen ajaa näiden sekoitus, joissa yleisimmin raha on kuitenkin ollut pääasiallinen motivaattori.⁵¹

Raportissa tiedostetaan Pollardin Israeliin kohdistuneet vakaumukset jo ennen hänen tiedustelu-uransa alkua, sekä hänen vetoamuksensa kasvuympäristönsä ja työpaikkansa negatiiviseen suhtautumiseen juutalaisia kohtaan. Myös Pollardin nuorena käymän Weizmannin tiedeinstituutin sponsoroidun sionismia kehuvan ja Israeliin muuttoon kannustavan tiedeleirin vaikutukset hänen vakaumuksiensa kehitykseen mainitaan.⁵² Aikalaismediassakin Pollardia kuvattiin sionismimyönteiseksi ja innokkaaksi pettämään Yhdysvallat Israelin vuoksi.⁵³

Pollard aloitti Israelille vakoilun vuoden 1984 kesällä. Pollardin keskeisiä vakoilun motivaation lähteitä olivat vahvat sionistiset ja Israelia kohtaan kansallismieliset vakaumukset. Pollardilla oli myös taloudellisia vaikeuksia, jotka vaikuttivat taustalla päätökseen aloittaa Israelille vakoilu. Pollard sai Israelille vakoilusta huomattavaa taloudellista hyötyä, tosin hän itse vähätteli rahan merkitystä vakoilunsa motivaationa. Pollardilla oli ollut aina tapana liioitella ja kerskailla. Pollardin entiset kurssilaiset Stanfordin yliopistosta kertoivat viranomaisille Pollardin kehuskelleen jo opiskeluaikoinaan hänen kuvitteellisesta roolistaan Israelin tiedustelupalvelu Mossadin agenttina. Näiden tekijöiden lisäksi Pollard kertoi lokakuussa 1983 tapahtuneen Yhdysvaltain merijalkaväen tukikohdan pommituksen Beirutissa olleen keskeinen motivaattori Israelille vakoilun aloittamiselle. Pollard piti pommituksia seuranneita Yhdysvaltain vastatoimia liian vähäisinä. Tämän lisäksi Pollard koki Yhdysvaltojen tiedustelutuen Israelille olleen riittämätöntä.⁵⁴ Hänen huolensa Yhdysvaltain tiedustelutiedon riittämättömyydestä Israelille ei ollut täysin perusteeton. Esimerkiksi vuonna 1981 Israel toteutti iskun rakenteilla olleeseen Irakilaiseen Osirak-ydinreaktoriin, minkä seurauksena Yhdysvallat rajoitti Israelin pääsyä Yhdysvaltojen signaalitiedusteluun, erityisesti satelliittikuviin.⁵⁵

Pollardin tapauksessa juutalaisten vaikutusvalta sekä sionismin merkitys Yhdysvalloissa ilmenevät selvästi, sillä Pollardin päätös pettää kotimaansa vakoilemalla Israelille perustui

⁵¹ Kitson 2008, 27–41.

⁵² "THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT" 30.10.1987, 4–5, 11–14, I-1, 1-4, IV–V, NARA.

⁵³ *TIME* 16.6.1986, "Two Not-So-Perfect Spies: Ronald Pelton is convicted of espionage as Jonathan Pollard pleads guilty".

⁵⁴ "THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT" 30.10.1987, passim, NARA.

⁵⁵ Richelson 1995, 400.

ideologisesti sionismiin ja kansallismielisesti lojaalisuuteen Israelin valtiota sekä sen aatteetta kohtaan. Myös raha saatujen taloudellisten hyötyjen muodossa oli merkittävässä roolissa Pollardin vakoilulle. Myös seikkailunhalu sekä mielenterveydellinen haavoittuvuus vakoilulle olivat motivaationlähteinä selvästi läsnä Pollardin fantasioiden ja mielenterveysongelmien muodossa. Pollardin vakoilun perusteet vastaavat siis lähes kaikkia perinteisistä vakoojien motivaation lähteistä.

Pollardin aktiivinen vakoilu Israelille kesti yhteensä noin puolitoista vuotta, minkä aikana hän luovutti Israelille valtavan määrän huippusalaista materiaalia, erityisesti Lähi-idän turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Vakoilun myötä Israel sai haltuunsa huomattavan määrän tietoa Yhdysvaltain ulkopoliittisista tavoitteista ja toiminnoista Lähi-idän alueella sekä merkittävät määrät Yhdysvaltain huippusalaista tiedustelutietoa Neuvostoliitosta. Huippusalaisen materiaalin suuren määrän ja laaja-alaisuuden vuoksi CIA arvioi myös Yhdysvaltain tiedustelun lähteiden, metodien ja analyttisten kyvykkyyksien vaarantuneen ainakin välillisesti. Pollardin noin puolitoista vuotta kestänyt vakoilu Israelille osoittautui lopulta yhdeksi vahingollisimmista tapauksista Yhdysvaltain kansalliselle turvallisuudelle maan historiassa.⁵⁶ Vakoilusta aiheutunutta vaaraa Yhdysvalloille kuitenkin lievensi se, ettei Israel ollut pyytänyt tai saanut tietoa Yhdysvaltojen arkaluontoisimmista kansallisen turvallisuuden resursseista. Israel ei missään vaiheessa osoittanut kiinnostusta Yhdysvaltain sotilaalliseen toiminnan suunnitelmiin, kyvykkyyksiin, kalustoon tai viestintään. Israel ei myöskään pyytänyt tietoa yksittäisten tiedusteluviranomaisten vakaumuksista Israelia kohtaan tai osoittanut kiinnostusta Yhdysvaltojen muihin vakoojatapauksiin.⁵⁷

⁵⁶ Zelizer 2001, 211–212; ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESSMENT” 30.10.1987, VII–XVI, NARA.

⁵⁷ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESSMENT” 30.10.1987, 43–44, NARA.

3 Media reagoi ja hallinto harkitsee

3.1 Median mielipide muuttuu myönteiseksi

Käytännössä median reaktiot voi jakaa ajallisesti kolmeen osuuteen. Tapaus paljastui 1985 lopulla ja tämän vuoden reaktioita voidaan tarkastella raakoina ensireaktioina. Vuonna 1986 alkoi paljastua enemmän tietoa ja kokonaiskäsitely tapauksesta alkoi muodostua. Samalla Yhdysvaltain ja Israelin hallinnot käsitelivät tapausta keskenään. Vuonna 1987 Pollardin tuomion sekä kattavan kokonaiskuvan muotoutumisen myötä mediassa alkoi esiintyä useita loppupäätelmiä, ja erityisesti tapauksen lopputulosta käsiteltiin laaja-alaisesti. Huomionarvoisesti median ja yleisen mielipiteen kehitys ei ollut yhdenmukainen hallinnon mielipiteen kehityksen kanssa.

Mediassa muotoutui skandaalin aikana kaksi näkökantaa Pollardista vakoojana: Zelizerin mukaan Pollard nähtiin empaattisesti hyvänä vakoojana, jolla oli moraalisesti pätevät perusteet toiminnalleen ja jonka tarkoitus ei ollut vahingoittaa Yhdysvaltoja, vaan suojella myös toista kotimaataan. Vaihtoehtoisesti Pollard nähtiin etenkin aluksi pahana vakoojana, jonka toiminta perustui itsekkyyteen ja ahneuteen.⁵⁸ Nämä asetelmat asettuivat yhteen median reaktioiden ajallisten erojen kanssa. Vuoden 1985 ensireaktioissa korostui erityisesti paha vakooja -asetelma, kun taas myöhemmissä reaktioissa media taipui enemmän hyvä vakooja -asetelman puoleen.

Välittömästi Pollardin pidätyksen jälkeen Yhdysvaltain median uutisointi kohdistui erityisesti Pollardiin henkilönä sekä Yhdysvaltain ja Israelin hallinnon ensireaktioihin. Mediassa oli vahvasti esillä eri henkilöiden negatiiviset näkemykset Pollardista, ja keskustelu Pollardin toiminnan mahdollisista moraalisista oikeutuksista oli vielä lähes olematonta. Huomattavaa on, että median ensireaktioissa keskityttiin nimenomaan Pollardiin henkilönä ja hänen ongelmiinsa eikä niinkään Israelin toimintaan. Tätä keskittymistä kuvastaa se, että mediat julkaisivat useita Pollardin opiskeluaikojen ystävien kuvailuja, jotka olivat harvoin mairittelevia Pollardia kohtaan.

Eräs Pollardin opiskeluaikojen ystävä kuvaili Pollardia hyvin häiriintyneeksi ja hämäräperäiseksi.⁵⁹ Yhteiskunnallinen kommentaattori ja konservatiivisen *Washington*

⁵⁸ Zelizer 2001, 211–217.

⁵⁹ *Washington Post* 24.11.1985, ”Pollard Told Wife to Hide Defense Data, U.S. Claims: Pollard's Wife Charged In Israeli Spying Case”.

Timesin kolumnistina vuodesta 1984 alkaen toimineen Suzanne Fieldsin kolumneja on julkaistu valtakunnallisesti vuodesta 1988 lähtien.⁶⁰ Fields ei säästellyt sanojaan joulukuussa 1985 julkaisemassaan Pollardia koskevassa kolumnissa. Hän kutsui kolumnissaan Pollardia muun muassa ”egoistiseksi kerskailijaksi” ja ”patologiseksi valehtelijaksi” samalla ihmetellen ”miten Pollard koskaan saattoi edes saada huippusalaisen turvallisuusluokituksen”.⁶¹ Tämä kysymys oli mediassa hyvin yleinen, eikä syyttä, sillä myös CIA tiedosti ongelman vuoden 1987 vahinkoarvioraportissaan.⁶² Kolumnissaan Fields myös vastusti vahvasti aiemmin esitettyä ajatusta, että Pollard olisi niin sanottu hyvä vakooja, koska hänen motiivinsa olivat näennäisesti ideologiset eivätkä itsekkäät. Hän kutsuu Pollardia ”epäilyksi ilman maata, jota kumpikin kotimaa nyt halveksuu, ja jonka palkinto on kylmä selli”.⁶³

Yhdysvalloissa vallinnutta negatiivista suhtautumista Pollardiin kuvastaa myös se, ettei edes vain rajallisesti toiminnassa mukana ollutta Pollardin vaimoa Anne Henderson-Pollardia vapautettu takuita vastaan, koska hänet nähtiin uhkana kansalliselle turvallisuudelle vielä joulukuussa 1985.⁶⁴ Laajemminkin Jonathan Pollardiin suhtauduttiin äärimmäisen negatiivisesti paha vakooja -asetelman mukaisesti, kuten olen jo aiemmin osoittanut. Tämä piti paikkansa etenkin median ensireaktioiden joukossa ennen lisätietojen selviämistä ja hyvä vakooja -asetelman vahvistumista mediassa.

Paha vakooja -asetelma oli ensisijainen myös laajemmin Yhdysvaltain mediassa. Zelizer korostaa artikkelissaan tämän olleen loogista, sillä useat muutkin niin kutsuttuna vakoojien vuotena paljastuneet vakoojat olivat saaneet huomattavaa taloudellista hyötyä vakoilustaan.⁶⁵ Fieldsin artikkeli ei siis poikkeaa merkittävästi Yhdysvaltain median yleisestä linjasta rajua kieltään lukuun ottamatta. Fieldsin räikeistä sanavalinnoista paistaa selvästi läpi turhautuminen vallinneeseen tiedustelujärjestelmään, jossa Pollardin kaltaiset henkilöt saattoivat menestyä.

Yhdysvaltain tiedustelun hallinnollisten toimenpiteiden ja vastatiedustelun riittämättömyyttä oli manailtu Yhdysvaltain mediassa ja hallinnossa jo aikaisemmin vuonna 1985 ennen

⁶⁰ “About Suzanne Fields” *Creators Syndicate* verkkosivut. <https://www.creators.com/author/suzanne-fields> [Luettu 23.4.2025].

⁶¹ *Washington Times* 5.12.1985, Suzanne Fieldsin kolumni ”Fallout from the Israeli spy case”.

⁶² ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT” 30.10.1987, IV–V, NARA.

⁶³ *Washington Times* 5.12.1985, Suzanne Fieldsin kolumni ”Fallout from the Israeli spy case”.

⁶⁴ *Washington Post* 10.12.1985, ”Judge Turns Down Bail For Accused Spy's Wife: 'Threat to National Security' Cited”.

⁶⁵ Zelizer 2001, 213–214.

Pollardin paljastumista. Tällöin republikaanisenaattori Malcom Wallop kutsui Yhdysvaltain vastatiedustelua ”käytännössä olemattomaksi” neuvostovakooja John A. Walkerin vakoilutapauksen yhteydessä.⁶⁶ Yhdysvaltain hallinnollisten toimenpiteiden ja vastavakoilun puutteet eivät siis missään nimessä olleet täysin uusia puheenaiheita 1980-luvun Yhdysvalloissa.

Kuten Walkerin tapauksen saralla aiemmin vuonna 1985, myös Pollardin tapauksen yhteydessä esiin nousivat keskeisesti Yhdysvaltain tiedusteluyhteisön toimintamallit ja vastatiedustelun riittämättömyys.⁶⁷ Mediassa koettiin, ettei Pollardin olisi pitänyt koskaan päästä virkaan-, tai ainakaan pysyä siinä tarpeeksi pitkään vakoilun toteuttamista varten.⁶⁸ Tätä mieltä oli myös CIA vahinkoarvioraportissaan, kuten aiemmin tutkielmassa on esitetty. Median ensireaktioissa keskeisenä teemana oli siis paha vakooja -asetelman mukainen negatiivinen näkemys Pollardista, mutta myös kysymykset Yhdysvaltain tiedusteluinstituution ongelmista alkoivat nousta esiin entistä enemmän.

Median ensireaktioiden pohjalta voidaan siis päätellä luottamuksen ja kotimaisen tuen tiedusteluyhteistyötä kohtaan heikentyneen Yhdysvaltojen yleisen mielipiteen osalta skandaalin alkuvaiheilla. Fägerstenin mallin mukaan heikentynyt kotimainen tuki ja luottamus vaikuttavat tiedusteluyhteistyön kehitykseen supistavasti.⁶⁹

Huomattavaa kuitenkin on, ettei median ensireaktioissa vaihtoehtona esitetty lähes lainkaan yhteistyön lopettamista, ja myös sen supistamiseen suhtauduttiin varovaisesti.⁷⁰

Yhdysvaltojen ja Israelin välistä liittolaissuhdetta sekä tiedusteluyhteistyötä arvostettiin selvästi suuresti Yhdysvalloissa, sillä vahvimmatkin ensireaktiot keskittyivät Yhdysvaltojen järjestelmän uudistamiseen, Israelin vastuunkantoon, sekä Pollardiin henkilönä, eivätkä niinkään suhteen kokonaisvaltaisempaan kyseenalaistamiseen.

Ensireaktioiden jälkeen vuoden 1985 viimeisiltä viikoilta alkaen esiin alkoi nousta uusia keskeisiä puheenaiheita ja keskustelu alkoi siirtyä Pollardista henkilönä laajempiin kokonaisuuksiin. Yhdysvaltojen ja Israelin liittolaissuhteesta ja tiedusteluyhteistyöstä alettiin kirjoittaa enemmän. Yhdysvaltain tiedusteluinstituutioon kohdistuneet puheenvuorot

⁶⁶ *Washington Post* 4.8.1985, ”Congress, Agencies Clash Over Counterintelligence: Lawmakers Call Administration Efforts Weak Congress, Agencies Clash Over U.S. Counterespionage Efforts”.

⁶⁷ *Washington Post* 23.11.1985, ”Damage Assessed in Navy Case”.

⁶⁸ *Washington Post* 24.11.1985, ”Pollard Told Wife to Hide Defense Data, U.S. Claims: Pollard's Wife Charged In Israeli Spying Case”.

⁶⁹ Fägersten 2010, 90–91, 100–101.

⁷⁰ *Human Events* 4.1.1986, ”Pollard Case Reveals U.S.-Israeli Tension”.

lisääntyivät ja suoraan Pollardiin henkilönä hyökkäävät vähenivät. Samassa keskeisten puheenaiheiden siirtyessä Pollardin henkilökohtaisista asioista laajempiin kokonaisuuksiin, hyvä vakooja -asetelma yleistyi mediassa.

David K. Shipler on ansioitunut toimittaja ja yleisestä tietokirjallisuudesta Pulitzer-palkinnon vuonna 1987 voittanut kirjailija.⁷¹ Shipler kirjoitti joulukuun lopussa 1985 *New York Timesissä* Yhdysvaltojen ja Israelin liittolaissuhteesta sekä tiedusteluyhteistyön haasteista. Hän nosti esiin tiedusteluyhteistyön tuomat riskit ja haavoittuvuudet molemmille osapuolille. Artikkelissaan Shipler nostaa useaan otteeseen esiin liittolaisten välisen vakoilun yleisyyden. Raja hyväksyttävän ja luvattoman vakoilun välillä on häilyvä. Rajan voidaan nähdä ylittyvän, kun vakoilu toteutetaan kohdemaan kansalaisen avulla, tai jo fyysisten dokumenttien luvattomassa jaossa. Jatkovaa harmaansävytteistä verbaalista tiedonjakoa tapahtuu joka tapauksessa jatkuvasti hallintojen välillä, mutta sitä katsotaan läpi sormien. Pollardin vakoilun luvattomuudesta ei jäänyt epäselvyyttä. Kaikki harmaansävytteiset rajat sekä epävirallisesti hyväksytyt toimintamallit ylittyivät selvästi.⁷² Pollard oli Yhdysvaltain kansalainen, huippusalaisen turvallisuusluokituksen haltija ja tiedusteluyhteisön tärkeä jäsen. Tästä huolimatta hän toimitti Israelille, Yhdysvaltain lähimpiin liittolaisiin kuuluvalla valtiolle valtavia määriä huippusalaisia dokumentteja.

Zelizer näki hyvä vakooja -asetelman esiin nousemisen pakollisena, sillä paha vakooja -asetelman pysyminen pääasiallisena asetelmana olisi kyseenalaistanut myös Yhdysvaltain omat arvot, toiminnan ja yhteiskunnan. Paha vakooja -asetelma Pollardin tapauksessa nimittäin peilasi Yhdysvaltojen omaa piilotettua pimeää puolta julkisuuteen. Hyvä vakooja -asetelma mahdollisti Yhdysvaltojen oman selustan turvaamisen korostamalla Pollardin aktiivista osallisuutta Yhdysvaltain ja Israelin kahdenvälisessä verkostossa, jossa häntä motivoi Yhdysvalloissa hyveinä nähdyt kansallismielisyys, isänmaallisuus, lojaalisuus ja velvollisuudentunto.⁷³ Samalla hyvä vakooja -asetelma tuki Yhdysvaltain ja Israelin välisen liittolaissuhteen ja tiedusteluyhteisön korjautumista ja paluuta kasvu-uralle. Yhdysvaltojen medioiden alkaessa suojella oman maansa pimeitä puolia, alkoivat ne myös tietoisesti tai

⁷¹ “The 1987 Pulitzer Prize Winner in General Nonfiction” The Pulitzer Prizes verkkosivut. <https://www.pulitzer.org/winners/david-k-shipler> [Luettu 24.4.2025]; “The 1984 Pulitzer Prize Finalist in International Reporting” The Pulitzer Prizes verkkosivut. <https://www.pulitzer.org/finalists/david-k-shipler> [Luettu 24.4.2025].

⁷² *New York Times* 22.12.1985, ”Close U.S.-Israel Relationship Makes Keeping Secrets Hard”.

⁷³ Zelizer 2001, 213–217.

tiedostamatta korjata liittolaissuhteen ja tiedustelu yhteistyön kokemaa vahinkoa jo kauan ennen Pollardin tuomiota.

Konservatiiviseksi 1980-luvulla kääntynyt kolumnisti Charles Krauthammer voitti Pulitzer-palkinnon ansioituneesta yhteiskunnallisesta kommentoinnista vuonna 1987.⁷⁴

Krauthammerin kolumni julkaistiin *Washington Postissa* maaliskuussa 1987. Kolumnissaan hän tuomitsi Pollardin ”vakoojaksi ja varkaaksi”, kuitenkin vähätellen tämän rikkomuksia. Vähättely perustui siihen, ettei Pollard ollut antanut tietoja Yhdysvaltojen vihollisille vaan ainoastaan liittolaiselle. Tämän vuoksi Krauthammer koki Pollardin elinkautisen tuomion olleen liioiteltu ja kostonhimoinen. Lisäksi hän kuvailee Israelin toimintaa tapauksessa ”henkeäsalpaavan vilpilliseksi toiminnaksi ja kiittämättömyydeksi”.⁷⁵

Ero Fieldsin vuoden 1985 kolumnin ja Krauthammerin vuoden 1987 kolumnin välillä on huomattava, mikä korostaa mediassa tapahtunutta asetelman muutosta. Pollardia ei enää kuvattu ”egoistiseksi kerskailijaksi” tai ”patologiseksi valehtelijaksi”. Ainoastaan ”varkaaksi ja vakoojaksi”, jolla oli kaiken lisäksi vielä keventävinä asianhaaroina toimivia perusteita vakoilulle. Siirtymä paha vakooja -asetelmasta hyvä vakooja -asetelmaan on ilmeinen. Artikkelit kuvastavat hyvin mediassa ilmenneiden mielipiteiden lientymistä ja perusteluiden löytymistä skandaalin edetessä. Kritiikki Israelin hallintoa ja sen toimintaa kohtaan pysyi, mutta kyse oli ennemminkin pettymyksestä, ei vihasta. Yhdysvallat kaipasivat anteeksipyyntöä Israelilta – ei eroa. Erityisesti vuoden 1987 julkaisuissa tapauksesta kirjoittaminen muistuttaa ajoittain enemmän vakavan perheriidan sovittelua, kuin yhden Yhdysvaltain historian pahimman vakoiluskandaalin selvittelyä.

Kolumnisti, tutkija ja toimittaja Suzanne Garment oli työskennellyt Yhdysvaltain Yhdistyneiden kansankuntien (YK) suurlähettilään Daniel Patrick Moynihan avustajana vuonna 1975, kun Yhdysvallat pyrkivät estämään sionismia tuomitsevan lausunnon YK:ssa.⁷⁶ Kuitenkin maaliskuussa 1987 Garment kirjoitti *New York Timesissä* julkaistussa kolumnissaan hämmästyksestään, kuinka israelilaiset eivät ymmärrä Yhdysvaltojen kulttuuria tai oikeusjärjestelmää kaikkien liittolaivuosien jälkeen. Artikkelin lopussa hän kuvailee Pollardin tapausta varoituksena Yhdysvalloille ja Israelille, joiden tiivistynyt suhde oli

⁷⁴ *New York Times* 22.6.2018, “Charles Krauthammer Dies at 68; Cogent Voice of Conservative Ideas”.

⁷⁵ *Washington Post* 20.3.1987, Charles Krauthammerin kolumni ”Pollard and the Jews: The unseemly fear of ”dual loyalty”.

⁷⁶ “Dr. Suzanne Garment” The Federalist Society verkkosivut. <https://fedsoc.org/contributors/suzanne-garment> [Luettu 24.4.2025].

kasvattanut maiden välistä piittaamatonta itsevarmuutta sekä harhaanjohtavan tuttavuuden synnyttämää arvostuksen puutetta. Garment kuvailee Pollardin tapausta sensationaaliseksi oppitunniksi, joka ravistelee edellä mainittuja asenteita.⁷⁷ Tekstissä on samanlainen sävy kuin tilanteessa, jossa pettynyt isovelji selittää nuoremmalle sisarukselle, kuinka asiat todella toimivat. Tämä lienee myös tahallista. Median julkaisut eivät enää vuonna 1987 käsitelleet tapausta historiallisena vakoiluskandaalina vaan ennemmin vakavana töyssynä suhteessa, josta päästään sovinnolla eteenpäin. Pollardin toimintaa joko perustellaan tai se sivuutetaan. Julkaisut keskittyvät Yhdysvaltojen ja Israelin suhteeseen laajemmin ja tällöinkin sovittelevasti.

Erytisesti median ensireaktioissa korostui luottamuksen rikkoutuminen, joka koettiin vahvasti. Vakoiluskandaalia seuranneiden ensireaktioiden asettuminen paha vakooja - asetelmaan tarkoitti käytännössä, että media korosti Pollardin petturuutta, heikkouksia ja itsekkyyttä. Fägerstenin malliin asetettaessa tämän suhtautumisen voidaan nähdä vaikuttaneen supistavasti tiedusteluyhteistyön kehitykseen erityisesti luottamuksen ja kotimaisen paineen vaikutusten myötä.⁷⁸ Fägerstenin mukaan luottamuksen merkitys tiedusteluyhteistyön kehitykselle voi kuitenkin olla pienempi kuin yleensä sellaisissa tilanteissa, joissa osapuolilla on selvä yhteinen etu ja oman edun tavoittelu on yhdenmukaista yhteistyön kanssa. Tällöin luottamus ei välttämättä itsessään kasvata tiedusteluyhteistyötä vaan se toimii tukena maiden omien järjestelmien haavoittuvuuden turvaamiselle.⁷⁹ Yhdysvalloilla ja Israelilla oli verrattain selvä yhteinen etu ja molempien maiden etujen mukaista oli jatkaa tiedusteluyhteistyötä. Pollardin tapaus kuitenkin loi Yhdysvaltojen järjestelmään merkittäviä haavoittuvuuksia ja vahingoitti luottamusta. Luottamuksen menetys siis heikensi tiedusteluyhteistyön kehitystä aluksi, mutta maiden yhteistyöstä saatavien etujen suuruus ja yhdenmukaisuus selittävät osaltaan suhteen ripeää korjautumista.

Jonathan Pollard ei enää skandaalin loppuvaiheilla ollut se paha vakooja, jollaiseksi hänet ensiksi kuvattiin, eikä Israel ollut enää se itsekäs, kiittämätön ja petollinen liittolainen. Mediassa Pollardista oli muodostunut kiistämättä väärin toiminut ideologi, jonka keskeinen pyrkimys oli kuitenkin parantaa molempien liittolaisten tilannetta. Samalla Israel nähtiin oman turvallisuustilanteensa uhrina, joka toimi väärin, muttei väärin tarkoituksiperin. Israelin nähtiin kasvaneen liian tottuneeksi Yhdysvaltain pyyteettömään tukeen ja Pollardin tapaus oli

⁷⁷ *New York Times* 25.3.1987, Suzanne Garmentin kolumni ”Oddly, Israelis Misunderstand Us”.

⁷⁸ Fägersten 2010, 90–91, 100–101.

⁷⁹ *Ibid.*, 200–201.

sille muistutus tästä. Mediassa koettiin Israelin ja Pollardin toimineen väärin, mutta nopean anteeksiannon olevan mahdollinen ja kannattava lopputulos molemmille osapuolille.

3.2 Pettynyt, muttei vihainen hallinto

Vuonna 1985 oli vielä epäselvää, kenelle Pollard oli vakoillut, ja pääepäilty Israel kielsi osallisuutensa tapaukseen vedoten tietämättömyyteen ja Yhdysvaltoihin kohdistuvan vakoilun kieltoon Israelissa.⁸⁰ Yhdysvaltojen hallinto ryhtyi välittömästi toimenpiteisiin Pollardin paljastumisen jälkeen, kuitenkin varoen sanojaan. Hallinnossa epäiltiin Israelin osallisuutta alusta alkaen perustuen Pollardin tunnustusten lisäksi Yhdysvaltojen omiin lähteisiin.⁸¹ Molempien maiden hallintojen intresseissä oli tapauksen pysyminen mahdollisimman rajattuna skandaalina.⁸²

Tästä huolimatta hallinnossa nousi esiin erimielisyyksiä tapaukseen suhtautumiseen liittyen. Erityisesti Yhdysvaltain oikeusministeriön ja ulkoministeriön kannat erosivat toisistaan huomattavasti. Oikeusministeriön virkamiesten näkemyksen mukaan Israel ei toiminut tapauksessa riittävän tehokkaasti, erityisesti oman hallintonsa osallisuuden tutkimisessa. Tämän lisäksi FBI:n johtaja William Webster ja oikeusministeriön virkamiehet kokivat Israelin yhteistyön olleen valikoivaa. Ulkoministeriö puolestaan korosti Israelin antamaa apua ja maiden välistä yhteistyötä tapauksen selvittelyjen saralla. Ulkoministeriö myös korosti julkisissa lausunnoissaan hallinnon väitettyä harmoniaa. Ulkoministeriön väitteistä huolimatta on selvää, että Yhdysvaltojen hallinnossa oli erimielisyyttä tapaukseen reagoinnissa.⁸³ Näitä eroja reagoinnissa voidaan selittää ainakin osittain ulko- ja oikeusministeriön sekä FBI:n eroavilla vastualueilla ja niiden tuomilla vaatimuksilla sekä tavoitteilla.

Hallinnon eri osastojen näkemyserot pysyivät myös myöhemmälle skandaaliin. Erot olivat tosin skandaalin myöhemmissä vaiheissa huomattavasti lievempiä. Näistä erimielisyyksistä huolimatta Yhdysvaltojen hallinnon ulostuloissa oli selvästi huomattavissa toive, että alustavat tiedot olisivat virheellisiä tai liioiteltuja, ja asia saataisiin käsiteltyä mahdollisimman nopeasti ja vähin äänin. Viime kädessä Yhdysvaltain hallinnon yleinen linja oli kuitenkin yhtenäinen, minkä vuoksi sen tarkastelu yhtenä kokonaisuutena on toimiva lähestymistapa.

⁸⁰ *Philadelphia Inquirer* 23.11.1985, ”Navy employee says he spied for Israel and Pakistan”.

⁸¹ *Washington Post* 23.11.1985, ”Damage Assessed in Navy Case”.

⁸² *Baltimore Sun* 6.12.1985, ”U.S.-Israeli trade in spying data is placed on hold”.

⁸³ *Washington Post* 11.6.1986, ”The Split Over the Pollard Case”.

Yhdysvaltain hallinnon näkemys Pollardista sekä Yhdysvaltain ja Israelin välisestä tiedusteluyhteistyöstä oli huomattavasti johdonmukaisempi koko vakoiluskandaalin ajalta kuin Yhdysvaltain median. Yhdysvaltain hallinnon näkökulmasta Pollard oli loppuun asti paha vakooja, mutta maiden välisen suhteen ylläpidolle ja ripeälle korjautumiselle oli tukea alusta alkaen. Tämä reagointi perustui erityisesti läheisestä suhteesta saataviin merkittäviin hyötyihin sekä pyrkimykseen tehdä Pollardista varoittava esimerkki.

Aiemmissa luvuissa osoitin, kuinka läheinen ja merkittävä maiden välinen suhde oli yleisesti sekä kuinka merkittäviä hyötyjä molemmat osapuolet saivat tiedusteluyhteistyöstä. Kun tämä konteksti asetetaan Fägerstenin teoriaan, jossa hän kuvailee toimijoiden välisen yhteistyön jatkuvan kehityksen merkitystä yhteistyön kasvulle, huomataan sen merkitys myös Yhdysvaltojen hallinnon reagoinnin keskeisenä ajurina. Kerran liikkeelle lähtenyt esinettä on vaikea pysäyttää. Sama periaate pätee myös tiedusteluyhteistyössä, jossa kerran vakiintuneen suhteen kehitystä on vaikea pysäyttää. Fägerstenin mukaan tiivis ja vakiintunut tiedusteluyhteistyö alkaa myös luoda arvoa itsestään, mikä tekee sen katkaisemisesta erityisen epämiellyttävää kaikille osapuolille.⁸⁴

Välittömästi Pollardin paljastumisen jälkeen Yhdysvaltain presidentti Ronald Reagan oli purkanut pettymystään siitä, kuinka Yhdysvaltojen Israelille antamista valtavista tukimääristä huolimatta Israel oli toiminut petollisesti.⁸⁵ Kuitenkin jo joulukuun toisena päivänä vuonna 1985 *Christian Science Monitor* uutisoi Israelin pääministerin Shimon Peresin pahoitelleen väitettyä vakoojatapausta ja luvanneen, ettei vastaavaa enää koskaan tapahtuisi. Peres oli kertonut lausunnossaan medialle Israelin hallinnon tutkinnan tapaukseen etenevän tarmokkaasti. Vastauksena Peresin lausuntoihin Yhdysvaltain ulkoministeri George Shulz oli todennut Yhdysvaltojen olevan tyytyväinen anteeksipyyntöön ja hyväksyvän sen täysin sydämin. Toisaalta samassa artikkelissa uutisoitiin myös ulkoministeriön tyytymättömyydestä Israelin täyden yhteistyön puuttumiseen. Lisäksi Reagan oli todennut radiossa useiden maiden vakoilevan Yhdysvaltoja vastaan. Reagan oli kuitenkin välttänyt Israelin mainitsemisen.⁸⁶ Tämä on huomattava asia, sillä oli selvää, että puhe pidettiin Pollardin paljastumisen seurauksena, joten Israelin mainitsemisen välttelyä voidaan pitää tarkoituksellisena ja harkittuna.

⁸⁴ Fägersten 2010, 93–95.

⁸⁵ Kahana 2001, 415.

⁸⁶ *Christian Science Monitor* 2.12.1985, ”Israel scrambles to mend US ties: Apologizes for alleged role in Pollard spy case”.

Christian Science Monitorin artikkelissa ilmenneistä Yhdysvaltain hallinnon korkeimman johdon lausunnoista voidaan päätellä useita kriittisiä asioita hallinnon suhtautumisesta Pollardin vakoiluskandaaliin heti vuoden 1985 lopussa. Presidentti Ronald Reaganin päätös olla mainitsematta Israelia nimeltä puheessaan viittaa Yhdysvaltain johdon intressiin käsitellä tapaus nopeasti ja etäällä julkisuudesta.⁸⁷ Lisäksi Yhdysvaltain ulkoministerin avoin ja aulis anteeksipyynnön julkinen hyväksyminen on huomattava teko, sillä yksityisesti tutkintaprosessin saralla oli tyytymättömyyttä Israelin toimintaa kohtaan.⁸⁸ Yhdysvaltain hallinnon keskeisen tavoitteen voidaan nähdä olleen tapauksen nopea loppuun käsittely – ainakin julkisuudessa.

Pollardin vakoiluskandaalia kommentoi myös Mary McGrory, joka oli jo skandaalin alkaessa äärimmäisen ansioitunut toimittaja ja kolumnisti. McGrory oli voittanut vuoden 1975 Pulitzer-palkinnon ansioituneesta yhteiskunnallisesta kommentoinnista.⁸⁹ McGrory kommentoi asiaa joulukuussa vuonna 1985 *Washington Postissa* julkaistussa kolumnissaan, jossa hän kritisoi hallinnon linjan asettumista yleistä mielipidettä sovittelevammaksi Israelia kohtaan. McGrory kuvaili Yhdysvaltain ulkoministerin avosylin vastaanottamaa Israelin anteeksipyyntöä puolivillaiseksi. Hän myös korosti tyytymättömyyttään siihen, ettei Israel ollut aluksi antamassa takaisin anastettuja dokumentteja tai sallimassa Israeliin paenneiden diplomaattien kuulusteluita – tosin Israel lopulta myöntyi näihin. McGrory nostaa esiin myös jo aiemmin tutkielmassa esitetyn U.S.S Libertyn tapauksen. Samassa hän kiroaa, kuinka Israel vaikuttaa saavan kaiken aina Yhdysvalloilta anteeksi. Myös McGrory noteerasi Reaganin puheesta Israelin maininnan puuttumisen. Hän nostaa esiin myös demokraattisenaattori Daniel Moynihanin lausunnon, jossa Moynihan toteaa, että Israel tarjosi Yhdysvalloille jo avokätisen anteeksipyynnön ja asia on selvitetty maiden välillä hetkessä.⁹⁰

Mediassa koettiin skandaalin alussa hallinnon reaktioiden olevan liian myöntyväisiä ja sovittelevia. Tämä on loogista, sillä Yhdysvaltain hallinnon reagointi perustui keskeisesti yhteistyöstä saataviin politiikkaetuihin, tiedusteluetuihin sekä laajemmin läheisestä ja pitkäkestoisesta liittolaissuhteesta saataviin huomattaviin hyötyihin. Tapauksen vakavuus on hallinnon lausunnoissa esillä, mutta suhteen vahingoittumisen minimointi on etusijalla.

⁸⁷ *Christian Science Monitor* 2.12.1985, ”Israel scrambles to mend US ties: Apologizes for alleged role in Pollard spy case”.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ ”The 1975 Pulitzer Prize Winner in Commentary” The Pulitzer Prizes verkkosivut. <https://www.pulitzer.org/winners/mary-mcgrory> [Luettu 24.4.2025].

⁹⁰ *Washington Post* 3.12.1985, Mary McGroryn kolumni ”The Limits of Patience”.

Median ollessa aluksi liittolaissuhteen osalta paha vakooja -asetelmassa, oli hallinto sen osalta jo alusta alkaen hyvä vakooja -asetelmassa. Tämä selittää Yhdysvaltain ja Israelin välistä liittolaissuhdetta käsitelleiden ensireaktioiden ristiriitaisuutta median ja hallinnon välillä.

Hallinnon myötämielisyys ei kuitenkaan ulottunut Pollardiin saakka. Mahdolliset poliittiset vahingot Yhdysvaltain ja Israelin suhteelle Pollardin tuomitsemisesta olivat lähes olemattomia skandaalin aktiivisen vaiheen aikana, sillä Israelin hallinnolla ei ollut perusteita tai edes halua suojella Pollardia. Huolimatta siitä, että merkittävä määrä israelilaisista uskoi, että Israelin tulisi auttaa Pollardia jotenkin.⁹¹ Vuonna 1987 median siirryttyä jo ymmärtäväisemmäksi Pollardia kohtaan hyvä vakooja -asetelman myötä, pysyi hallinnon kanta edelleen ankarana Pollardia kohtaan yksilönä paha vakooja -asetelman mukaisesti.

Julkisuudessa Yhdysvaltain hallinto ampui kiihkeästi alas kaikki ajatukset siitä, että liittolaiselle vakoilu olisi vähemmän vahingollista kuin viholliselle vakoilu. Hallinto nosti esiin muun muassa sen, kuinka salaisen tiedon olemassaolo kahdessa maassa samanaikaisesti lisää mahdollisuutta sen päätymisestä vihollisen käsiin.⁹² Tämäkin asettuu loogisesti Fägerstenin malliin, jossa hän korostaa haavoittuvuuksien minimoinnin olevan keskeinen tekijä tiedusteluyhteistyön kehitykselle.⁹³ Hallinnon reagointia ohjasi keskeisesti poliittiset realiteetit ja suhteen hyöty-haitta-tasapaino.

Erään Pollardin tapausta kommentoineen kokeneen amerikanjuutalaisen tiedusteluviranomaisen mukaan ”Vakooja on vakooja” ja ”petturi on petturi”. Lausunnon perusteella voidaan päätellä ainakin Yhdysvaltain tiedusteluviranomaisten kannan olleen selvä. Toisaalta halu tehdä Pollardista varoittava esimerkki potentiaalisille tuleville vakoojille osoittaa myös hallinnon laajemmin ajatelleen tiedusteluviranomaisten kanssa samalla tavalla Pollardista.⁹⁴ Tosin CIA:n vahinkoraportin perusteella vaikuttaa, että liittolaiselle vakoilu, ainakin Pollardin harjoittamassa muodossa, nähtiin vähemmän vahingollisena Yhdysvaltojen kansalliselle turvallisuudelle verrattuna viholliselle vakoiluun. Perusteena tälle nähtiin erityisesti se, ettei Israelin vakoilu kohdistunut suoraan Yhdysvalloille vahingolliseen

⁹¹ *Washington Post* 18.3.1987, ”Israel, After Pollard”.

⁹² ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT” 30.10.1987, Passim, NARA.

⁹³ Fägersten 2010, 87–89.

⁹⁴ *Los Angeles Times* 5.4.1987, ”Pollard’s Life Term Seen as Warranted: Spy for Israel Accused of Inflicting Grave Harm to U.S. Security”.

materiaaliin ja Israelilta saadut tiedot tapahtuneen jälkeen mahdollistivat paikkaavia toimenpiteitä uhan rajaamiseksi.⁹⁵

Aiemmin tutkielmassa mainitsin Yhdysvaltain ulko- ja oikeusministeriön erimielisyyden lähestymistavasta tapauksen käsittelyä sekä Israelin hallintoa kohtaan.⁹⁶ Poliittisesti tapaus ei kuitenkaan aiheuttanut vastaavanlaista erimielisyyttä. Tapaus nähtiin poliittisesti harmillisena, muttei kriittisenä. *New York Times* uutisoi maaliskuussa 1987 demokraatti- ja republikaaniedustajien yksimielisyydestä tapauksen saralla, mikä Yhdysvaltain kaksipuoluejärjestelmän kontekstissa tarkoitti poliittista yksimielisyyttä asiasta. Yhdysvaltojen ja Israelin suhteeseen kriittisimmin suhtautuvat edustajatkin kuvailivat maiden välistä suhdetta niin tiiviiksi, että se selviäisi tästä kriisistä. Republikaaniedustaja Dick Cheney kuvaili Israelin toimintaa liittolaiselle kelvottomaksi, mutta vakuutti, ettei tapauksella olisi vaikutusta Yhdysvaltain Israelille antamaan tukeen. Samaan aikaan demokraattisenaattori Alan Cranston vähätteli tapausta vedoten Yhdysvaltojen omiin toimiin liittolaismaissa sekä toiminnan yleisyyteen.⁹⁷ Turhautumista tosin oli myös Yhdysvaltain poliittisessa johdossa, mutta se tuotiin pääasiallisesti esiin vain suljettujen ovien takana.⁹⁸ Linja oli siis selvästi sama kuin puolitoista vuotta aiemmin. Suljettujen ovien takana turhautumista purettiin, mutta sekin kohdistui keskeisesti tapaukseen reagointiin Israelin puolelta. Julkisesti tapausta vähäteltiin, ja poliittisesti keskityttiin tapauksen loppuun saattamiseen sekä suhteen ripeään korjaamiseen.

Kylmän sodan aikana Yhdysvallat investoivat valtavasti resursseja sen tiedustelukyvykkyyksiin.⁹⁹ Yhdysvallat ovat olleet näiden investointien myötä poikkeuksetta vahvempi osapuoli tiedusteluyhteistyössä ja se on käyttänyt tätä yllätettä keinona vaikuttaa poliittisesti liittolaisiinsa, sekä muihin valtioihin, jotka hyödyntävät sen mittavia kyvykkyyksiä.

Valtiot ajoittain katkovat tai rajoittavat tiedusteluyhteistyötä perustuen poliittisiin erimielisyyksiin tai muihin tiedusteluyhteistyön ulkopuolisiin asioihin. Kuitenkin yleisesti ottaen syvemmissä liittolaisuhteissa katkot jäävät verrattain lyhytkestoisiksi, sillä läheisissä

⁹⁵ "THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESMENT" 30.10.1987, Passim, NARA.

⁹⁶ *Washington Post* 11.6.1986, "The Split Over the Pollard Case".

⁹⁷ *New York Times* 7.3.1987, "View of Israel After Pollard: Further Spy Incidents Could Erode Support".

⁹⁸ *U.S. News & World Report* 30.3.1987, "Pollard affair: A damaging setback for U.S.-Israeli relations: The spy who came between friends".

⁹⁹ Long ja Green 2015, 41–47.

liittolaissuhteissa yhteistyön rajoittaminen tuottaa huomattavia vaikeuksia kaikille osapuolille, myös vahvemmille osapuolille.¹⁰⁰ Myös Pollardin vakoiluskandaalin alkuvaiheissa Yhdysvaltojen ja Israelin välistä tiedusteluyhteistyötä rajoitettiin hieman, koska Yhdysvallat oli tyytymätön Israelin yhteistyöhön tutkinnassa. Rajoittamisen uskottiin kuitenkin olevan ainoastaan väliaikainen jo sen tapahtumahetkellä.¹⁰¹ Tämä tapa lähestyä tuen rajoittamista ja sen ohessa asianosaisten antamat lausunnot osoittavat vahvaa tahtotilaa jatkaa yhteistyötä väliaikaisesta rajoittamisesta huolimatta Pollardin tapauksen jälkimainingeissa.

Yhdysvallat ovat käyttäneet tiedustelukyvykkyyksiään keinona vaikuttaa toisiin valtioihin myös 2020-luvulla, kun Yhdysvallat keskeyttivät tiedustelutiedon jakamisen Ukrainalle Venäjän vastaisessa sodassaan painostaakseen Ukrainaa heidän toivomansa kaltaiseen toimintaan.¹⁰² Tiedustelutiedon käyttäminen painostuskeinona ei siis ole lainkaan epätavallista, ja erityisesti Yhdysvallat ovat käyttäneet sitä poliittisena keppinä jo pitkään. Yhdysvaltojen poikkeuksellisen laajat kyvykkyydet alalla mahdollistavat tämän. Tällaisen toiminnan yleisyyden perusteella voidaan päätellä Yhdysvaltojen linjan Israelia kohtaan olleen muiden lähteiden mukaisesti sovitteleva tiedustelutiedon väliaikaisesta rajoittamisesta huolimatta.

Hallinnon reagointi vakoiluskandaalin aikana oli siis huomattavasti johdonmukaisempaa, kuin Yhdysvaltain median reagointi aina Pollardin paljastumisesta hänen tuomioonsa saakka. Johdonmukaisuus näkyi Pollardiin kohdistuvan vahvan kritiikin säilymisenä koko skandaalin ajan. Johdonmukaista oli myös hallinnon tasaisen sovitteleva lähestymistapa Yhdysvaltain ja Israelin välistä liittolaissuhdetta sekä tiedusteluyhteistyötä kohtaan. Yhdysvaltain hallinnon reaktioita ohjasivat enemmän liittolaissuhteesta ja tiedusteluyhteistyöstä saatavat edut sekä poliittiset realiteetit, mikä osaltaan johti johdonmukaisempaan reagointiin. Hallinnon reagoinnissa Pollard pysyi paha vakooja -asetelmassa koko ajan, eli häneen suhtauduttiin kielteisesti ja hänestä haluttiin tehdä varoittava esimerkki. Puolestaan liittolaissuhteen ja tiedusteluyhteistyön osalta hallinto asettui alusta alkaen hyvä vakooja -asetelmaan, jossa suhteeseen kohdistuvien vahinkojen minimointi ja tapauksen ripeä loppuun käsittely olivat keskiössä.

¹⁰⁰ Kerbaj 2022, 11–12, 141–162.

¹⁰¹ *Baltimore Sun* 6.12.1985, "U.S.-Israeli trade in spying data is placed on hold".

¹⁰² "US stops sharing intelligence on Russia with Ukraine: US no longer providing information about targets in Russia, in latest blow after halting military aid". The Guardian verkkosivut <<https://www.theguardian.com/world/2025/mar/05/us-stops-sharing-intelligence-on-russia-with-ukraine>>, [Luettu 7.3.2025].

4 Suhteen kestävä kasvusuunta

4.1 Suhteen supistuminen sakkaa

Mediatietojen mukaan Yhdysvaltojen ja Israelin välinen tiedusteluyhteistyö supistui Pollardin paljastumisen jälkeen, tosin vain väliaikaisesti.¹⁰³ Jo olemassa olevat epäilyt Yhdysvaltain tiedusteluyhteisön toimintamalleista vahvistuivat ja vaatimukset muun muassa vastavakoilun merkittävästä vahvistamisesta saivat lisää tukea taakseen vastatiedustelun tarpeen korostuessa.¹⁰⁴ Näiden hallinnon reaktioiden voidaan nähdä vastaavan Fägerstenin mallin mukaisia esteitä: institutionaalinen - ja byrokraattinen vastustus. Näitä esteitä loi muun muassa vahvistunut poliittinen tahtotila varotoimien lisäämiseen. Vahvistuneet varotoimet synnyttävät uusia laillisia ja toiminnallisia esteitä maiden väliseen tiedonjakoon, mikä kasvattaa institutionaalista vastustusta. Byrokraattista vastustusta puolestaan lisää merkittävien toimijoiden, kuten poliitikkojen ja virkamiehien haluttomuus riskeerata tärkeitä tietoja tai panostaa lisää suhteeseen.¹⁰⁵ Institutionaalista ja byrokraattista vastustusta tässä tilanteessa lisäsivät siis kasvanut vaatimus tarkemmista ja työläämmistä prosesseista, jotka toimivat hidasteena tiedusteluyhteistyölle. Lisäksi yleisesti heikentynyt luottamus johti Yhdysvaltojen johtavien poliitikkojen ja virkamiesten luottamuksen heikentymiseen, mikä vuorostaan vaikutti negatiivisesti suhteen kehitykseen.

Huomattavaa on, että toiminta- ja muutospaineeet kohdistuivat pääasiassa Yhdysvaltojen ja Israelin sisäisiin toimintoihin, kuten vastatiedustelun lisäämiseen ja kehittämiseen, eikä maiden välisiin instituutioihin, kuten tiedonjakojärjestelmän uudistamiseen.¹⁰⁶ Pollardin vakoilun paljastumista seuranneen median reagoinnin perusteella voidaan todeta tapauksen vahingoittaneen ja luoneen uusia esteitä Yhdysvaltain ja Israelin väliselle tiedusteluyhteistyölle vaikuttaen negatiivisesti suhteen kehitykseen.

Liittolaisten välinen vakoilu ei itsessään tullut Yhdysvaltain hallinnolle suurena yllätyksenä. Yleisesti hyväksytty tosiasia on, että ystävälliset-, neutraalit- ja vihollismaat keräävät kaikki toisistaan tietoa. Tietojen kerääminen isäntämaasta on julkisesti hyväksytty diplomaattien keskeinen tehtävä. Tiedusteluyhteisössä ajattelu oli yleisesti ottaen vielä inhorealisticempaa.

¹⁰³ *Baltimore Sun* 6.12.1985, "U.S.-Israeli trade in spying data is placed on hold".

¹⁰⁴ *Christian Science Monitor* 25.11.1985, "No real damage seen in latest spy cases"; *Washington Post* 24.11.1985, "Pollard Told Wife to Hide Defense Data, U.S. Claims: Pollard's Wife Charged In Israeli Spying Case"; *New York Times* 22.12.1985, "Close U.S.-Israel Relationship Makes Keeping Secrets Hard".

¹⁰⁵ Fägersten 2010, 95–99.

¹⁰⁶ *Ibid.*, 95–99, 107.

Mielipiteitä jakavan CIA:sta irtisanoutuneen entisen tiedusteluviranomaisen Philip Ageen mukaan ”ei ole sellaista asiaa, kuin ystävällismielinen tiedustelupalvelu”.¹⁰⁷ Mediassa muodostuneen yleisen mielipiteen näkökulmasta tapaus puolestaan vaikutti aluksi yllättävältä läheisen ystävän petokselta. Median vahvempia ensireaktioita selittää muun muassa se, ettei sillä ollut aluksi yhtä vahvaa käsitystä suhteen heikentymisen vaikutuksista Yhdysvalloille. Median ensireaktiot eivät toimineet myöskään samankaltaisessa reaalipoliittisessa toimintakehyksessä kuin hallinnon reagointi. Median reagointiin vaikutti lisäksi sen saamien tosiasioden puutteellisuus, mikä selittää reaktioiden pehmentymistä erityisesti Pollardia kohtaan vakoilun perusteluiden selvityksessä medialle.

Medialla on huomattavan paljon vaikutusvaltaa politiikan ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.¹⁰⁸ Median suhteellisen maltillinen uutisointi liittolaissuhteesta ja tiedusteluyhteistyöstä mahdollistivat osaltaan hallinnon pehmeämmän lähestymistavan. Hallinnon ei tarvinnut pelätä kotimaisen tuen merkittävää rappeutumista Israelin ja Yhdysvaltojen väliselle yhteistyölle. Tämä hallinnon jatkuva pehmeämpi linja liittolaissuhdetta ja tiedusteluyhteistyötä kohtaan vaikutti osaltaan myös median näkökulman siirtymiseen paha vakooja -asetelmasta hyvä vakooja -asetelmaan liittolaissuhteen sekä tiedusteluyhteistyön osalta.

Fägerstenin tiedusteluyhteistyön mallin mukaan tiedusteluyhteistyön keskeiset tavoitteet ovat tiedustelu- ja politiikkaetujen maksimointi mahdollisimman vähäisin negatiivisin sivutuottein, joita voivat olla esimerkiksi oman tiedustelujärjestelmän haavoittuvuuden lisääntyminen tai oman autonomian heikentyminen.¹⁰⁹ CIA:n vahinkoraportti osoittaa, että Pollardin paljastukset lisäsivät Yhdysvaltain tiedustelun haavoittuvuutta huomattavasti, vaikka Israelin kohteena ei ollutkaan Yhdysvaltain turvallisuudelle kaikkein kriittisimmät aineistot. Pollardin luovuttaman salaisen materiaalin suuri määrä kuitenkin vaaransi Yhdysvaltain tiedustelun lähteitä ja metodeja sekä Yhdysvaltain ulkopoliittisia tavoitteita.¹¹⁰ Pollardin tapaus aiheutti myös Yhdysvaltain autonomian menettämistä, sillä tapaus pakotti Yhdysvallat reagoimaan yllättävään tilanteeseen rajallisin vaihtoehdoin ja paljasti Yhdysvaltain toimintamalleja, jolloin niihin vaikuttaminen ei enää ollut täysin Yhdysvaltojen omissa käsissä.

¹⁰⁷ *New York Times* 22.12.1985, ”Close U.S.-Israel Relationship Makes Keeping Secrets Hard”; *Chicago Tribune* 8.6.1986, ”Spy case opens can of squirms”; *Los Angeles Times* 23.6.1986, ”Spying on Allies – It’s a Tradition”.

¹⁰⁸ Bell ja Entman 2011, 551–556.

¹⁰⁹ Fägersten 2010, 83–90.

¹¹⁰ ”THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESSMENT” 30.10.1987, X, NARA.

Samanaikaisesti Yhdysvaltojen potentiaaliset reaktiot olivat Israelin kannalta äärimmäisen kielteisiä, ja yhteistyöstä saatavien huomattavien politiikka- ja tiedusteluetujen menettämisen vaara oli vahvasti läsnä. Myös Israelin haavoittuvuuksia paljastui tapauksen jälkimainingeissa, sillä Israel joutui toimimaan ainakin osittain Yhdysvaltojen vaatimusten mukaisesti avaten prosessejaan Yhdysvalloille.¹¹¹

Tästä huolimatta tutkielman alussa esitelty molemminpuolinen riippuvuus paljastui myös käytännössä tapaukseen reagoinnissa. Yhdysvaltain pettymyksestä huolimatta muut yhteistyöstä saatavat edut olivat niin huomattavia, että osapuolet uskoivat heti tiedusteluyhteistyön rajoittamisen väliaikaisuuteen, eikä suhteiden katkoa edes harkittu taaskaan.¹¹² Riippuvuus liittolaissuhteesta ja tiedusteluyhteistyöstä oli selvää myös Israelin osalta, joka myöntyi moniin kiusallisiin toimenpiteisiin, kuten diplomaattien haastatteluihin ja saatujen asiakirjojen takaisin luovuttamiseen korjatakseen maiden välisen suhteen ongelmat mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti.¹¹³

Yhdysvaltojen ja Israelin suhteen kestävyuden syitä arvioitaessa Fägerstenin mallin perusteella ja Pollardin tapauksen kontekstissa korostuu keskeisesti tiedusteluyhteistyön vallitsevan kehityssuunnan vauhti ja siitä saatavien hyötyjen suuruus sekä yhdenmukaisuus maiden omien tavoitteiden kanssa. Myös osapuolten saamat politiikka- ja tiedusteluedut sekä tarve toisen antamalle tiedolle ovat keskeisessä roolissa.¹¹⁴ Aiemmistä katkoista ja kriiseistä huolimatta maiden välinen suhde oli jatkanut kasvuaan molempien osapuolten saamien huomattavien hyötyjen vuoksi. Pollardin tapaus jatkoi tätä samaa kaavaa. Liittolaissuhteella ja tiedusteluyhteistyöllä oli niiden ongelmista huolimatta selvästi vahva kasvusuunta. Suhteesta saatavat hyödyt ja molemminpuolinen riippuvuus olivat myös vahvasti läsnä, kuten tässä tutkielmassa on esitetty.

4.2 Ystävälle ystävällinen, viholliselle vihamielinen

”Ollaan rehellisiä. Pollard on vakooja ja varas. On totta, ettei hän antanut tietoa Yhdysvaltain vihollisille käytettäväksi omaa maataan vastaan. Hän ei ole mikään Walker.” Näin Charles

¹¹¹ *Washington Post* 7.3.1987, “Israelis Fear Impact of Pollard Case: Israel Fears Pollard Effect on U.S. Ties”.

¹¹² *Baltimore Sun* 6.12.1985, “U.S.-Israeli trade in spying data is placed on hold”.

¹¹³ *New York Times* 3.12.1985, “Israel Reported to Agree U.S. Can Interview Key Aide”; *Washington Post* 7.3.1987, “Israelis Fear Impact of Pollard Case: Israel Fears Pollard Effect on U.S. Ties”.

¹¹⁴ Fägersten 2010, 83–98, 107.

Krauthammer vertasi Pollardin tekoja Walkeriin *Washington Postille* maaliskuussa 1987.¹¹⁵ Walkerin tapauksessa oli ollut vahvasti esillä vakoilun motivaatio ja katumus. Walkerin oikeudenkäynnin aikana tuomari Alexander Harvey II vetosi liittovaltion käräjäoikeudessa raskauttavana tekijänä siihen, ettei Walkerin toiminnan taustalla ollut ideologiset syyt, vaan puhdas ahneus. Walker ei myöskään osoittanut katumusta, mikä turhautti Yhdysvalloissa.¹¹⁶ Tämä on mielenkiintoista, sillä Pollardin tapauksen yhteydessä hallinto vetosi julkisuudessa jatkuvasti ajatteluun, jossa ”vakooja on vakooja” ja ”petturi on petturi” riippumatta toiminnan motiiveista, asiakkaasta tai katumuksesta.¹¹⁷ Walkerin tapaus kuitenkin jälleen osoittaa, että näillä tekijöillä on suuri merkitys vakoilutapauksiin suhtautumiseen sekä vakoilua seuraaviin reaktioihin.

Walkerin tapauksen yhteydessä mediassa keskusteltiin vakoojien psykologiasta. Miksi vakoojat vakoilevat? Rahan ei nähty voivan olla ainoa syy, koska rahallinen etu vakoilusta oli kuitenkin verrattain rajallista verrattuna esimerkiksi huumekauppaan. Walkerin kohdalla esiin nousi ajatusmaailma, jossa vakooja on kuin ”James Bond”-elokuvan päähenkilö. Tietyllä tavalla jännittävän kaksoisagenttielämän nähtiin kutsuvan Walkerin tapaisia henkilöitä.¹¹⁸ Tämä ajattelu asettuu lähes täydellisesti aiemmin mainittuihin perinteisiin vakoilun motivaatioihin, ja se päti ehdottomasti myös Pollardiin, jolla oli pitkä historia liioittelusta ja kerskailusta. Kuitenkin negatiivisävytteisesti tähän viittaaminen oli huomattavasti vähäisempää Pollardin tapauksessa kuin Walkerin tapauksessa. Tapausten välillä on siis selvä ero siinä, miten media pyrki löytämään selityksiä toiminnalle, ja kuinka esiin nouseviin faktoihin reagoitiin.

Ideologia, joka ajoi Pollardin toimintaa – sionismi – oli Yhdysvalloissa jokseenkin arvostettu aate.¹¹⁹ Tämän lisäksi Pollard vakoili liittolaiselle, ei vaarantanut Yhdysvaltojen kansalliselle turvallisuudelle kaikkein kriittisintä aineistoa ja ainakin omien väitteidensä mukaan perusti toimintansa näennäisesti moraalisesti päteviin syihin. Walker puolestaan vakoili Yhdysvaltojen pahimmalle viholliselle, luovutti välittömästi Yhdysvaltojen turvallisuudelle

¹¹⁵ *Washington Post* 20.3.1987, Charles Krauthammerin kolumni ”Pollard and the Jews: The unseemly fear of ”dual loyalty”.

¹¹⁶ *New York Times* 7.11.1986, ”FATHER AND SON GET SPYING TERMS: John Walker Is Told to Serve Life and Michael 25 Years for Roles in Navy Ring”.

¹¹⁷ *Los Angeles Times* 5.4.1987, ”Pollard’s Life Term Seen as Warranted: Spy for Israel Accused of Inflicting Grave Harm to U.S. Security”.

¹¹⁸ *Washington Post* 15.6.1985, ”The Psychology of Modern Spy: Romanticized ”James Bond” Image Cited As More Important Than Money to Some”.

¹¹⁹ Cavari 2012, 114–117.

todella kriittistä materiaalia, minkä lisäksi hänen toimintansa perustui täysin henkilökohtaiseen taloudelliseen hyötyyn. Mielenkiintoista tosin on, kuinka kumpikaan vakooja ei osoittanut erityisemmin katumusta toiminnastaan, mutta Pollardin tapauksessa tätä ei nähty erityisen suurena ongelmana. Päinvastoin, Pollardin tekoja jopa puolusteltiin ja tuomion kovuutta arvosteltiin skandaalin loppuvaiheilla.

Tämä vertailu vahvistaa entisestään väitettä, että se kenelle vakoilu toteutetaan ohjaa merkittäväällä tavalla eri toimijoiden reagointia skandaaleihin. On sikäli mielenkiintoista, että tämänkaltaisessa reaalipoliittisessa kehityksessä läheisen liittolaisen toteuttama mittava vakoiluoperaatio nähdään anteeksiannettavana, vaikka yleisesti ottaen läheisen luottamuksen rikkomisella on huomattavia seurauksia.

Israelin vakoilun anteeksiannettavuutta selittää tutkielmassani esiteltyt merkittävät hyödyt, joita Yhdysvallat saivat Israelilta sekä kylmän sodan geopoliittinen tasapaino, missä Israelilla oli sijaintinsa vuoksi suuri merkitys Yhdysvaltojen geopoliittisille tavoitteille. Israelin ja Yhdysvaltojen välinen suhde oli myös erityinen, sillä maiden huomattavista voimasuhdeeroista huolimatta Israel oli poikkeuksellisen tärkeä liittolainen Yhdysvalloille myös tiedusteluyhteistyön saralla, sillä Israel täytti Yhdysvalloille kriittisiä aukkoja heidän tiedustelussaan.

Kaiken tämän lisäksi valtioiden väliset liittolaissuhteet rakentuvat hitaasti vuosikymmenien myötä. Fägersten toteaa väitöskirjassaan, että tiedustelusuhteiden vakiinnuttua niiden häiriintyminen vaatii huomattavaa poliittista painetta.¹²⁰ Tämän vuoksi kynnys tiedustelu- ja liittolaissuhteiden katkomiselle tai supistamiselle on huomattava. Pollardin tapauksessa tätä huomattavaa poliittista painetta ei koskaan kohdistunut itse suhteeseen. Verrattain lievä paine, joka suhteeseen kohdistui oli lyhytkestoista, sillä media siirtyi suhteellisen nopeasti paha vakooja -asetelmasta hyvä vakooja -asetelmaan molempien; Pollardin ja liittolaissuhteen osalta.

Walkerin tapauksessa hallinnon kanta ei ole erityisen hedelmällinen analyysin kohde, sillä se oli varsin yhtenäisesti ja johdonmukaisesti negatiivinen, kuten perivihollisen vakoiluun suhtautumiselta saattaa odottaa. Tapauksen saralla ei myöskään voida tehdä arvioita vakoilun vaikutuksista liittolaissuhteen tai tiedusteluyhteistyön kehitykseen samasta syystä. Walkerin vakoilutapaus kuitenkin antaa tärkeän toisen näkökulman Pollardin vakoilutapauksen

¹²⁰ Fägersten 2010, 96–97.

suhtautumisen ja reagoinnin arviointiin. Walkerin tapauksessa mainitut asiat osoittavat muun muassa sen, että vakoilun asiakkaalla sekä perusteilla on merkitystä – jos ei itse tuomioon, niin vähintäänkin yleiseen mielipiteeseen ja eri toimijoiden reagointiin.

5 Johtopäätökset

Jonathan Pollardin vakoiluskandaalin taustalla vaikutti valtava määrä erilaisia muuttujia. Yhdysvaltain ja Israelin välinen vahva liittolaissuhde sekä aktiivinen tiedusteluyhteistyö ohjasivat maiden reaktioita sovitteluun suuntaan. Samoin myös Pollardin vakoilulle antamat perustelut sekä hänen kulttuuriset ja uskonnolliset taustansa vaikuttivat merkittäväällä tavalla vakoilun paljastumista seuranneisiin reaktioihin. Huomattavia tekijöitä reaktioiden taustalla olivat myös Yhdysvaltojen geopoliittiset tavoitteet ja muut tutkielmassa esitetyt poliittiset realiteetit, mitkä olivat vahvasti läsnä kylmän sodan lopun kontekstissa.

Pollardin toteuttama vakoilutoiminta oli kuitenkin poikkeuksellisen laajaa. Se aiheutti merkittävää vahinkoa Yhdysvaltain ulkopoliittisille tavoitteille ja kansalliselle turvallisuudelle, sillä vakoilun yhteydessä vaarantui luovutetun materiaalin sisällön lisäksi myös Yhdysvaltain tiedustelun lähteitä, metodeja ja analyttisiä kyvykkyyksiä Pollardin luovuttaman materiaalin suuren määrän vuoksi. Myöskään Israelin kriisiviestintä tai sen toiminta tapauksen jälkimaininkien käsittelyssä eivät olleet erityisen onnistuneita, eivätkä Yhdysvaltojen näkökulmasta riittäviä. Näistä negatiivisista tekijöistä huolimatta Yhdysvaltojen ja Israelin suhteen selviämistä skandaalista suhteellisen ehjänä tuki se, ettei Pollardin luovuttamassa materiaalissa käsitelty Yhdysvaltojen kansalliselle turvallisuudelle kaikkein kriittisimpiä asioita, kuten sotilaalliseen toiminnan suunnitelmia, kyvykkyyksiä, kalustoa tai viestintää.

Tutkielmassa esitin Zelizerin aiempaan tutkimukseen perustuvan jaon, joka mallintaa median ja hallinnon keskeisen linjan näkemyksen kussakin vaiheessa. Hyvä vakooja -asetelmassa Pollardin toiminnalle löydettiin perusteita. Liittolaissuhteen ja tiedusteluyhteistyön kannalta se tarkoitti keskittymistä maiden välisen suhteen ripeään korjaamiseen sekä tapauksen mahdollisimman nopeaan ja kivuttomaan käsittelyyn. Paha vakooja -asetelma tarkoitti puolestaan Pollardin osalta häneen suhtautumista rahan ahneena petturina. Liittolaissuhteen ja tiedusteluyhteistyön osalta paha vakooja -asetelma edusti enemminkin epäileväistä ja lievästi yhteistyötä supistavaa suhtautumista suhteeseen, sillä median ja hallinnon reaktiot olivat maiden väliseen suhteeseen kohdistuessa varsin maltillisia, eivätkä kovin negatiivisia. Tämä perustui paljolti maiden väliseen pitkään yhteistyön historiaan, suhteesta saataviin huomattaviin hyötyihin, sekä yhteistyön kasvusuuntaiseen trendiin.

Hallinnon ja median reaktiot pitkin skandaalia erosivat toisistaan huomattavasti. Hallinnon reagointi oli verrattain johdonmukainen koko kriisin ajan, kun taas median reagointi muuttui skandaalin edetessä. Tämä poikkeama perustui keskeisesti tiedonsaannin eritahtisuuteen, median ja hallinnon erilaiseen luonteeseen sekä niiden reagointia ohjaavien kehysten eroavaisuuksiin.

Hallinnon reaktioissa Pollard oli jatkuvasti paha vakooja -asetelmassa. Tämän perusteena oli keskeisesti tavoite tehdä Pollardista varoittava esimerkki mahdollisille tuleville vakoojille ja näin välttää skandaalin toistuminen. Hallinnon reaktiot liittolaissuhteeseen ja tiedusteluyhteistyöhön asettuivat puolestaan todella vahvasti hyvä vakooja -asetelmaan. Tätä selitti keskeisesti suhteesta saatavien hyötyjen merkittävyys Yhdysvalloille, vakiintuneiden suhteiden kriisinkestävyys ja vakoilun kohteena olleiden huomattavien materiaalmäärien aiheuttaman vahingon verrattain rajallinen kokoluokka, sillä ne eivät koskeneet Yhdysvaltain kansalliselle turvallisuudelle kaikkein kriittisimpiä aiheita. Hallinnon reaktioissa Pollardiin ja maiden väliseen liittolaissuhteeseen sekä tiedusteluyhteistyöhön kohdistuneet reaktiot erosivat toisistaan koko skandaalin ajan.

Mediassa Pollardiin ja maiden väliseen suhteeseen reagointi kulkivat käsi kädessä. Tosin kuten aiemmin mainitsin, jopa paha vakooja -asetelmassa maiden väliseen suhteeseen reagoitiin verrattain maltillisesti, mutta trendi oli kuitenkin sama. Median ensireaktioissa Pollardia paheksuttiin todella vahvasti eikä häntä kohtaan tunnettu paljoa myötätuntoa. Samalla maiden väliseen suhteeseen suhtauduttiin jokseenkin kriittisesti ja erityisesti Israelin toiminta – tai sen puute koettiin loukkaavaksi. Skandaalin myöhemmissä vaiheissa tämä asetelma kuitenkin muuttui siirtyen molemmilta osin hyvä vakooja -asetelmaan, minkä myötä Pollardin toiminnalle alettiin löytää perusteita, joiden myötä mediassa esiintyi jopa rajallisesti tukea Pollardia kohtaan. Samalla myös maiden väliseen suhteeseen alettiin suhtautua myönteisemmin ja myös media alkoi keskittyä, kuinka tapaus saataisiin käsiteltyä osapuolia tyydyttävästi mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Tässä yhteydessä Pollardia alettiin myös verrata John A. Walkeriin. Mediassa korostettiin erityisesti, kuinka Pollard ei ollut kuin Walker, sillä Pollardilla oli näennäisesti moraalisesti pätevät perusteet eikä hänen vakoilunsa vaarantanut Yhdysvaltain kansallista turvallisuutta samalla tavalla.

Samaan yhteyteen kuuluu myös liittolaisten väliseen vakoiluun suhtautuminen. Liittolaisten välinen vakoilu ei ole erityisen harvinaista tai edes poikkeuksellista. Se on jonkinlainen oletusarvo, mutta Pollardin tapauksessa kiinnijäämisen lisäksi poikkeuksellisen merkittävän

siitä teki vakoilun laajuus. Hallinnon julkinen kanta oli alusta lähtien, ettei liittolaisen puolesta vakoilu ole yhtään sen parempaa, kuin vastustajan puolesta vakoilu. Kuitenkin aineiston perusteella on selvää, että hallinto koki Pollardin vakoilun vähemmän vahingollisena, kuin esimerkiksi Walkerin vakoilun perustuen vakoilun toteuttajavaltion suhteeseen Yhdysvaltoihin. Käytännössä tämä tarkoitti, että Israelin vakoilu oli Yhdysvalloille vähemmän vahingollista, kuin Neuvostoliiton vakoilu, mikä toimi liennyttävänä asianhaarana Pollardin vakoiluskandaalissa. Pollard ei tästä tosin hyötynyt henkilökohtaisesti aiemmin mainittujen syiden vuoksi. Media ei myöskään aluksi myöntänyt liittolaiselle vakoilun olevan parempi, kuin vastustajalle vakoilu. Media kuitenkin tiedosti liittolaisen toteuttaman vakoilun pienemmät vahingot Yhdysvaltojen kansalliselle turvallisuudelle hyvä vakooja -asetelmaan siirtymisen yhteydessä. Media tosin myös reagoi koettuun loukkaukseen ja luottamuksen rikkomiseen Israelin toimesta varsin vahvasti verrattuna hallinnon reaktioon.

Fägerstenin tiedusteluyhteistyön mallin mukaisen aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että median ja hallinnon ensireaktiot osoittivat luottamuksen ja sisäisen paineen kasvua Yhdysvalloissa, mitkä vaikuttivat supistavasti liittolaissuhteen kehitykseen. Vuoden 1985 useiden vakoojatapauksien ja viimeistään Pollardin tapauksen myötä Yhdysvalloissa lisääntyivät vaatimukset tiukempien prosessien puolesta, erityisesti vastatiedustelun osalta. Tämä lisäsi osaltaan institutionaalista vastustusta tiedusteluyhteistyön kasvua kohtaan. Samalla myös luottamuksen heikentymisen ja petoksen tunteen myötä Yhdysvaltojen virkamiesten ja poliittisen johdon skeptisyys sekä varovaisuus lisääntyi, mikä kasvatti byrokraattista vastustusta. Tämä byrokraattinen vastustus niin ikään vaikutti tiedusteluyhteistyön kehitykseen supistavasti.

Näistä supistavista seikoista huolimatta supistuminen ei toteutunut suuressa skaalassa. Pieniä yksittäisiä rajoituksia tiedustelutiedon jakamiseen ja yhteistyöhön kyllä toteutui, mutta ne jäivät lyhyiksi. Fägerstenin mallin mukaan supistumisen lyhytkestoisuutta selittää muun muassa maiden välisen tiedusteluyhteistyön noususuhdanne, joka oli ilmeisen vahva, sillä maiden välinen yhteistyö oli jatkanut kasvua läpi aiempienkin merkittävien kriisien. Tätä tukee myös hallinnon toistuvat lausunnot, joissa skandaalia kuvailtiin väliaikaisena valitettavana virheenä – eikä käytännössä koskaan minään sitä vakavampana. Myös vakiintuneiden suhteiden luontainen kestävyys tuki suhteen kasvavan kehityksen jatkumista supistavista reaktioista huolimatta. Tähän vaikutti myös se, että käytännössä suurin vahinko, jota Pollardin tapaus toi suhteeseen oli luottamuksen rappeutuminen, sillä Yhdysvaltojen

kansallisen turvallisuuden kriittisimmät toiminnot eivät vaarantuneet merkittäväällä tavalla vakoilussa. Luottamuksen rappeutumisesta palautumista kuitenkin tuki suhteesta saatavat merkittävät hyödyt ja tiedusteluyhteistyön yhdenmukaisuus maiden omien etujen tavoittelun kanssa.

Hallinnon sovitteleva reaali poliittinen lähestymistapa, sekä verrattain lievä sisäpoliittinen paine median suunnasta suhdetta kohtaan mahdollistivat myös sisäisen paineen merkityksen nopean hälvenemisen. Näille miedoille reaktioille keskeinen peruste oli maiden välisestä yhteistyöstä saatavat huomattavat politiikka- ja tiedusteluedut sekä suhdetta tukevat luvussa 2 esitellyt taustatekijät. Huomionarvoisesti Israelin ja Yhdysvaltojen välinen suhde oli molemmille maille lähes yhtä tärkeä niiden voimaepätasapainosta huolimatta. Israelin merkitys Yhdysvalloille perustui vahvasti Israelin maantieteelliseen sijaintiin sekä Israelin kykyyn täyttää Yhdysvaltojen tiedustelun kriittisiä puutteita.

Pollardin tapauksessa ilmenee selvästi, kuinka valtiolliset toimijat tekevät aktiivista hyötysuhdearviota myös tilanteissa, joissa luottamusta on rikottu merkittävästi. Tapaus osoittaa, kuinka vastaavasti median reagointi perustuu vahvasti jatkuvaan rationaaliseen, tosin ei aina johdonmukaiseen arviontiin, jossa sen ajamat narratiivit muuttuvat poliittisten realiteettien mukana viiveellä.

Tutkielmani päätelmien käytännön toteutumista on vaikea arvioida tällä hetkellä, sillä Yhdysvaltain ja Israelin välisiä julkistettuja tiedusteluasiakirjoja 1980-luvulta alkaen on edelleenkin saatavilla varsin vähän. Fägerstenin malli, sekä vuoden 1987 CIA:n vahinkoarvioraportti kuitenkin mahdollistivat vuosina 1985–1987 mediassa ja hallinnossa vallinneiden hyvä vakooja ja paha vakooja -asetelmien diskurssien ja niiden kehityksen analysoinnin tiedusteluyhteistyön kehityksen kontekstissa. Lisäksi päätelmien loogisuus sekä yhdenmukaisuus ainakin julkisuuden tietojen kanssa Yhdysvaltain ja Israelin välisen tiedusteluyhteistyön kehityksen osalta antavat päätelmilleni vahvaa validiteettiä. Erityisen mielekäs jatkotutkimusaihe olisi tarkastella analyysiani sekä päätelmiäni tulevaisuudessa julkaistavia tiedusteluasiakirjoja vasten, kun niitä aletaan vähitellen julkaista lisää tapauksen jäädessä kauemmaksi historiaan. Tällaisen tutkimuksen myötä oman tutkielmani lisäksi, myös Fägerstenin tiedusteluyhteistyön kehitystä käsittelevän teoreettisen mallin validiteetti vahvistuisi.

Lähteet

Arkistolähteet

CIA Freedom of Information Act (FOIA) Electronic Reading Room

<<https://www.cia.gov/readingroom/>>

National Archives (NARA) <<https://www.archives.gov/>>.

CIA Foreign Denial and Deception Analysis Committee. "THE JONATHAN JAY POLLARD ESPIONAGE CASE: A DAMAGE ASSESSMENT" 30.10.1987.

<<https://www.archives.gov/files/declassification/iscap/pdf/2007-010-doc1.pdf>>

Proquest News & Newspapers <<https://www.proquest.com/news>>

Lehdistöaineisto

ABC World News Tonight, 1985

Baltimore Sun, 1985

Chicago Tribune, 1986

Christian Science Monitor, 1985

Human Events, 1986

Los Angeles Times, 1986–1987

New York Times, 1985–1987, 2018

Philadelphia Inquirer, 1985

Time, 1986

U.S. News & World Report, 1987

Washington Post, 1985–1987

Washington Times, 1985

Tutkimuskirjallisuus

Bell, Carole V. ja Robert M. Entman. "The Media's Role in America's Exceptional Politics of Inequality: Framing the Bush Tax Cuts of 2001 and 2003". *The international journal of press/politics*, 16/2011, 548–572. <<https://doi.org/10.1177/1940161211417334>>

- Cavari, Amnon. "Six Decades of Public Affection: Trends in American Public Attitudes Toward Israel". *Israel and the United States: Six Decades of US-Israeli Relations*, toim. Robert Owen Freedman. Boulder: Westview Press, 2012, 100–123.
- Cohen, Stuart A. "Light and Shadows in US-Israeli Military Ties, 1948–2010". *Israel and the United States: Six Decades of US-Israeli Relations*, toim. Robert Owen Freedman. Boulder: Westview Press, 2012, 143–164.
- D'Alessio, Dave. *Media bias in presidential election coverage, 1948–2008: evaluation via formal measurement*. Lanham: Lexington Books, 2012.
- Freedman, Robert O. "Introduction". *Israel and the United States: Six Decades of US-Israeli Relations*, toim. Robert Owen Freedman. Boulder: Westview Press, 2012, 1–21.
- Fägersten, Björn. *Sharing secrets: Explaining International Intelligence Cooperation*. Lund: Department of Political Science, Lund University, 2010.
- Goldstein, Avery. "Discounting the free ride: alliances and security in the postwar world". *International organization*, 49/1995, 39–71.
<<https://doi.org/10.1017/S0020818300001570>>
- James, William D. "Influencing the United States: is the game worth the candle for junior allies?". *International politics* 59/2022, 1029–1044 <<https://doi.org/10.1057/s41311-021-00331-2>>
- Kahana, Ephraim. "Mossad-CIA Cooperation". *International journal of intelligence and counterintelligence*, 14/2001, 409–420.
<<https://doi.org/10.1080/08850600152386873>>
- Kahana, Ephraim. "Israeli Intelligence". *Historical Dictionary of Middle Eastern Intelligence*, toim. Ephraim Kahana ja Muhammad Suwaed. 1st ed. Vol. 10. Blue Ridge Summit: The Rowman & Littlefield Publishing Group, 2009, 154–163.
- Kerbaj, Richard. *The Secret History of the Five Eyes: The untold story of the international spy network*. London: Blink Publishing, 2022.
- Kitson, Simon. *The hunt for Nazi spies: fighting espionage in Vichy France*. Chicago: University of Chicago Press, 2008.
- Kumaraswamy, P.R. "THE THE POLITICS OF PARDON: ISRAEL AND JONATHAN POLLARD". *Arab studies quarterly*, 18/1996, 17–35.
<<https://www.jstor.org/stable/41858175>>
- Long, Austin ja Brendan Rittenhouse Green. "Stalking the Secure Second Strike: Intelligence, Counterforce, and Nuclear Strategy". *Journal of strategic studies*, 38/2015, 38–73.
<<https://doi.org/10.1080/01402390.2014.958150>>

- Lukoff, Lee. "Pardon me? An assessment of Jonathan Pollard's quest for presidential clemency". *The journal of intelligence history*, 17/2018, 85–103.
<<https://doi.org/10.1080/16161262.2018.1425032>>
- Makovsky, David. "The United States and the Arab-Israeli Conflict from 1945 to 2000: Why the Arabists Are Wrong". *Israel and the United States: Six Decades of US-Israeli Relations*, toim. Robert Owen Freedman. Boulder: Westview Press, 2012, 22–35.
- Mørk, Hulda Kjeang ja Hilde Henriksen Waage. "Ties that bind: the entangled relations among Israel, Iran, and the United States, 1963–1967". *International history review*, 45/2023, 572–589. <<https://doi.org/10.1080/07075332.2022.2141815>>
- Nathanson, Roby ja Ron Mandelbaum. "Aid and Trade: Economic Relations Between the United States and Israel 1948–2010". *Israel and the United States: Six Decades of US-Israeli Relations*, toim. Robert Owen Freedman. Boulder: Westview Press, 2012, 124–142.
- Olive, Ronald J. *Capturing Jonathan Pollard : how one of the most notorious spies in American history was brought to justice*. Annapolis: Naval Institute Press, 2006.
- Pyykkönen, Miikka ja Heli Valtonen. "Diskurssianalyttinen historiantutkimus". *Sanat siltana menneeseen: kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*, toim. Pasi Ihalainen ja Heli Valtonen. Helsinki: Gaudeamus, 2022.
- Richelson, Jeffery T. *A Century of Spies: Intelligence in the Twentieth Century*. 1st ed. Oxford: Oxford University Press, Incorporated 1995.
- Simons, Thomas W. "Reykjavik Up Close: Reagan and Gorbachev, October 1986 and After". *Journal of cold war studies*, 25/2023, 159–190.
<https://doi.org/10.1162/jcws_a_01174>
- Spiegel, Steven L. "The American-Israeli Relationship: Past and Future". *Israel journal of foreign affairs*, 2/2008, 15–27. <<https://doi.org/10.1080/23739770.2008.11446327>>
- Sulick, Michael J. *Spying in America: Espionage from the Revolutionary War to the Dawn of the Cold War*. 1st ed. Washington D.C: Georgetown University Press, 2012.
- Waxman, Dov. "The Pro-Israel Lobby in the United States: Past, Present and Future". *Israel and the United States: Six Decades of US-Israeli Relations*, toim. Robert Owen Freedman. Boulder: Westview Press, 2012, 79–99.
- Zelizer, Barbie. "Defending the American dream: Coverage of the Jonathan Pollard spy case". *Qualitative sociology*, 24/2001, 203–220. <<https://doi.org/10.1023/a:1010722225840>>

Verkkolähteet

Creators Syndicate. <<https://www.creators.com/>>

FBI. <<https://www.fbi.gov/>>

The Federalist Society <<https://fedsoc.org/>>

Israel Hayom, 2021. <<https://www.israelhayom.com/>>

The Guardian, 2025. <<https://www.theguardian.com/europe>>

The New Barcelona Post, 2018. <<https://www.thenewbarcelonapost.cat/>>

The Pulitzer Prizes. <<https://www.pulitzer.org/>>

U.S. Office of The Historian. <<https://history.state.gov/>>